

درآمدی بر درک جرم سازمان یافته

و

مظاهر فراملی آن

محمد شریف بسیونی و ادوارد وِتر

ترجمه: محمد ابراهیم شمس ناتری

ویژگیها

جرم سازمان یافته برجسبی است که به پدیده مجرمانه‌ای زده می‌شود که به وسیله گروه‌های خاصی صورت می‌گیرد گروه‌هایی که اصولاً مرتکب فعلهای مجرمانه‌خشن و سودآور می‌شوند.^(۱) بعضی از این گروه‌ها نیز مرتکب اعمال مجرمانه فراملی شده یا با سازمانهای مشابه در دیگر کشورها مرتبط هستند.^(۲) در عین حال جرم سازمان یافته به عنوان شکلی از تبهکاری باید از دیگر مظاهر مجرمانه‌ای که به وسیله گروه‌هایی صورت می‌گیرد که صرفاً عملیات مجرمانه خود را سازماندهی می‌کنند متمایز گردد.^(۳)

گروه‌های جرم سازمان یافته همچنین لازم است از دیگر سازمان‌هایی که به ابزارها و روش‌های این گروه پناه برده (متوسل شده) ولی انگیزه فکری داشته و اهدافشان با اهداف گروه‌های جرم سازمان یافته متفاوت است، متمایز گردند.^(۴) و سرانجام جرم

سازمان یافته نباید با فعالیت مجرمانه‌ای مشتبه گردد که اگر به صورت جرم ظهور نمی‌کرد یک اقدام قانونی تلقی می‌شد. چنین فعالیت‌هایی به عنوان جرم گروهی یا تشکیلاتی شناخته می‌شوند.^(۵)

تجربه و مشاهدات عینی نشان می‌دهد که گروه‌های جرم سازمان یافته تمام یا بخشی از ویژگی‌های زیرین را دارا هستند:

(۱) هدف شرکای جرم این است که برای ارتکاب فعالیت‌های مجرمانه براساس مبانی کم و بیش مستمر با هم متحد گردند. (۲) هدف اصلی آنها تحصیل سود است. (۳) آنها برای رسیدن به اهداف خویش چه در داخل گروه و چه در تعقیب مقاصد خارجی از خشونت به عنوان یکی از ابزار استفاده می‌کنند. (۴) افساد مأموران دولتی و دیگران بخشی از روش کار (modus operandi) آنها است. (۵) آنها با تقلب در پرداخت مالیات، فعالیت‌های تجاری انحصاری و غارتگرانه، به دنبال افزایش منافع بوده و برای نفوذ در فعالیت‌های اقتصادی مشروع و ایجاد تزلزل در آنها از تأثیر فاسدکننده خویش استفاده می‌کنند. (۶) آنها برای بازیابی و افزایش منافع خویش به تطهیر پول متوسل می‌گردند. (۷) آنها اصولاً در یک محدوده ملی (داخلی) به فعالیت می‌پردازند، حتی زمانی که شعبه‌های فراملی یا فعالیت‌های فراملی دارند. (۸) در جایی که گروه با تهدید سلامت جامعه و نظم عمومی یا دیگر مصالح اجتماعی و اقتصادی فعالیت می‌کند، حضور و فعالیت‌های گروه تأثیر منفی بر جامعه دارد. (۹) آنها مکرراً و نه همیشه در یک تشکیلات پیچیده و با رهبری واحد در بالای هرم تشکیلات، متمرکز و سازماندهی می‌شوند. (۱۰) از اعضای سازمان وفاداری به آن خواسته می‌شود و این وفاداری با نظم خشک و خشن اعمال می‌گردد به گونه‌ای که در صورت قصور، سرکشی و یا خیانت مجازات مرگ را به همراه دارد. (۱۱) عضویت در سازمان مبتنی بر موفقیت شخصی از امتحاناتی است که در ارتباط با وفاداری به سازمان، بی‌رحمی و مهارت‌های تبهکارانه صورت می‌گیرد و در سازمان‌های Con-Farternal (دوستانه) این عضویت با یک شروع سری همراه است.

۱۲) سرّی بودن یکی از علامتهای شاخص این گروهها است.

اتحادیه اروپایی تعریفی مبتنی بر یازده ویژگی را برای جرم سازمان یافته مورد توجه قرار داده است، این ویژگیها عبارتند از:

۱- همکاری بیش از دو نفر ۲- وظیفه مشخص هر یک از همکاران ۳- همکاری برای یک دوره طولانی یا غیر مشخص ۴- استفاده از شکلی از نظم و کنترل ۵- در مظان ارتکاب جرمهای تبهکارانه سنگین بودن ۶- فعالیت در یک سطح بین المللی ۷- استفاده از خشونت و ابزار دیگر مناسب برای ارباب و تهدید ۸- استفاده از تشکیلات بازرگانی یا شبه تجاری ۹- ارتکاب مستمر تطهیر پول ۱۰- تاثیرگذاری در امور سیاسی، رسانه‌های گروهی، ادارات عمومی، مقامات قضایی و اقتصاد ۱۱- به دنبال منافع مالی و یا قدرت بودن.

برای تحقق جرم سازمان یافته لااقل باید شش ویژگی از یازده ویژگی فوق وجود داشته باشد که ۳ ویژگی شماره ۱، ۵، ۱۱ برای تحقق جرم سازمان یافته یا تشکیل گروه مجرمانه ضروری است.^(۶)

پیش‌نویس کنوانسیون ملل متحد علیه جرم سازمان یافته از ارابه و پیشنهاد شناسایی ویژگیهای «جرم سازمان یافته» اجتناب ورزیده به جای آن ترجیح داد که با مشکل تعریف «جرم سازمان یافته» مواجه گردد.^(۷)

گروههای جرم سازمان یافته در بعضی یا تمام این ویژگیها شریک هستند و در این شرکت به تشکّل سازمانی آنها یا بزرگ و کوچک بودن اندازه آنان و یا اینکه ریشه در بازار دارند یا به طور سازمانی متشکل شده‌اند توجه نمی‌شود. بنابراین بعضی از آنها شامل گروههای بزرگی هستند که مستقیماً تشکیلاتی را درست می‌کنند که مدل سازمانی شرکتهای چند ملیتی قانونی را تقلید می‌کنند کما اینکه گروههای کوچکی را نیز شامل می‌شوند که با یک ماهیت جغرافیایی یا بازار محدود به فعالیت مشغول هستند.^(۸) در حالی که اندازه گروه و عمر آن الزاماً ویژگیهای متمایزکننده نیستند، در عین حال این

ویژگیها قابلیت ایراد صدمه به جامعه و تهدید اجرای آن را آشکار می‌سازند. گروه‌های جرم‌سازمان یافته معاصر همچنین تمایلاتی را به سوی پیچیدگیهای سازمانی بزرگتر نشان می‌دهند که این تمایل منعکس‌کننده واقعیت‌های مربوط به اوضاع و احوال و خصوصاً فرصتهایی است که ناشی از محرکهای جوامع مدرن، بازارهای جهانی و سیستمهای جهانی است. در این معنا جرم سازمان یافته، جهت اجتناب از برخی تحریفهای هوشمندانه مبتنی بر فرضهای سطحی و رنگارنگ ناشی از مفاهیم افسانه‌ای این پدیده کیفی، به عنوان یک «سیستم» و نه یک همکاری مورد بررسی و توصیف قرار گرفته است. ویژگیهای شاخص این سیستم عبارتند از:

(الف) سازمان منظم ارکان مجرمانه و غیرمجرمانه آن.

(ب) ارتباطات مختلف بین عوامل سیستم و سیستمهای فرعی مختلف.

(ج) وحدت هدف (که عبارت است از: جست‌وجوی قدرت از طریق به دست آوردن متجاوزانه سرمایه و تأثیرکنترل‌کننده آن بر دیگران).

(د) ویژگی فراملی.^(۹)

برای تحقق این شرایط و یا در نتیجه این شرایط گروههای جرم سازمان یافته جهت به دست آوردن امتیاز از تمامی فرصتهای موجود، خصوصاً فرصتهای بازار و جهت پاسخگویی به حوادثی که ممکن است تأثیری منفی بر آنها داشته و یا به طور مثبت به نفع آنها باشد انعطاف‌پذیری و انطباق‌پذیری را توسعه داده‌اند.

ساختار این گروهها که عموماً در آمریکای شمالی و اروپا و اکنون به خوبی در مناطق دیگر مورد بررسی قرار گرفته است، به طور قابل توجهی متفاوت بوده و نه ماهیت آنها، شرایط فرهنگی‌بی که از آن ناشی شده‌اند، نیازشان به بقاء و رشد و مهارتشان در تغییر شرایط و اوضاع و احوال بستگی دارد. دامنه تنوع ساختاری شامل گروههای زیرین است: گروههای برادرانه‌ای که ممکن است شامل تعدادی از «خانواده‌ها» باشد که ساختارهای دیگری برای هماهنگ کردن عملیات خود داشته و ممکن است به صورت

یک اتحادیه شبیه‌سازی شده باشند.^(۱۰) گروه‌های نژادی یا ملی که به عنوان شبکه‌هایی بر اساس چنین وابستگی‌های نژادی عمل می‌کنند.^(۱۱) و گروه‌هایی از نوع تهکاران و اراذل و اوباش که به وسیله هدف مشترکشان - تحصیل متجاوزانه منافع - دور هم جمع شده‌اند که ممکن است مبتنی بر نژادپرستی باشد یا نباشد.^(۱۲)

ساختارهای این گروه‌ها و روابطشان همچنین براساس فعالیت‌های مختلفی که انجام می‌دهند یا فرصت‌های خرید و فروش که برایشان پیش می‌آید، متفاوت است. بنابراین تفاوتها براساس مناطق و دیگر عوامل است.^(۱۳)

تشخیص ویژگی‌های سازمان‌های جرم سازمان یافته الزاماً مرز دقیق بین آنها را مشخص نمی‌کند. تقریباً هر ماهیت مجرمانه سازمان یافته‌ای عوامل چندگانه را منعکس می‌نماید. به علاوه ساختارهای جدید نشان می‌دهد که تا چه حدی آنها به وسیله عوامل فرصت‌طلبانه‌ای شکل گرفته‌اند که می‌توانند برای اقدام مجرمانه مفید بوده یا ضرر داشته باشند.^(۱۴) سرانجام باید گفته شود که ویژگی‌ها و انواع سازمان‌ها و همچنین سلسله مراتب آنها مورد پافشاری بی‌جهت قرار نمی‌گیرند.^(۱۵)

در واقع جرم سازمان یافته انعطاف‌پذیر و نسبت به فرصتها و حوادث مختلف تغییرپذیر است ولی سازمان‌های مجرمانه خصوصاً نسبت به فرصت‌های سودآور و فشارهای ناشی از سیاستها و اعمال عدالت کیفری حساس هستند.^(۱۶) این گروه‌ها همچنین نسبت به شرایط اجتماعی، فرصت‌های در حال تغییر، تکنیک‌های مدیریت پیشرفته و فرصت‌های سودمند، سازگاری و انطباق پیدامی‌کنند. دگرگونی آنها اصولاً فرصت‌طلبانه بوده و به ندرت براساس عقیده و نظر می‌باشد. با وجود این، بعضی از مدل‌های تشکیلاتی با ثبات، تمایل به حفظ ویژگی‌های خود داشته و می‌خواهند نسبت به تغییرات، کمتر انعطاف‌پذیر و آسیب‌پذیر باشند.^(۱۷) این مطلب به این معنا نیست که فعالیت آنها یا روش کار آنها (modus operandi) براساس فرصت‌های اتفاقی جدید تغییر و تحول پیدا نکند، بنابراین برای فرار از تکنیک‌های جدیدی که به وسیله اجرای قانون

جهت شناسایی و دستگیری آنها مورد استفاده قرار می‌گیرد. فعالیتهای آنها از موضوعی به موضوع دیگر تغییر یافته و روشها عوض می‌شود یعنی فعالیتهای آنها برای به دست آوردن سود بیشتر و خطر کمتر، از مرزهای ملی فراتر می‌رود.

خسروتهای سازماندهی شده نقش مهمی را در تصمیمات گروههای جرم سازمان یافته برای تغییر روشها یا جابه‌جایی فعالیتهای آنها می‌کنند. غالباً این گروهها به نیازهای تشکیلاتی داخلی خصوصاً تلاشهای رهبری پاسخ می‌دهند. در موارد دیگر، گروههای جرم سازمان یافته برای افزایش تأثیرگذاری فعالیتهایشان در تجارت و تأمین فرصتهای سرمایه‌گذاری از طریق تطهیر پول به دنبال فعالیتهای قانونی و حفظ آن هستند.^(۱۸)

جرم سازمان یافته و جرم سازمان یافته فراملی

متخصصان هنوز تلاش می‌کنند تا ویژگیهای جرم سازمان یافته و خصیصه‌های جرم سازمان یافته فراملی را تعریف و مشخص نمایند^(۱۹) و تعیین کنند که آیا این دو در یک راستا قرار دارند و یا در ماهیت و اساس مقداری با هم متفاوتند. موضوعاتی از قبیل اندازه، ساختار و پیوستگی چنین سازمانهایی، فعالیتهای اقتصادی آنان، دسترسی آنان در محدوده جامعه قانونی و شعبه‌های فراملی فعالیتهای آنان از جمله عناصری است که در مباحث آکادمیک مورد توجه و گفت‌وگو می‌باشد، بعضی از متخصصان، جرم سازمان یافته فراملی را به عنوان سازمانهای سلسله‌وار بزرگی می‌بینند که همانند مؤسسات عمده‌ای به صورت فراملی به فعالیت می‌پردازند.^(۲۰) در حالی که گروههای جرم سازمان یافته شعب فراملی ندارند، گرچه آنها ممکن است مقداری فعالیتهای ارتباطات فراملی داشته باشند،^(۲۱) ولی این تمایز با توجه به اطلاعات موجود کاملاً متقاعد کننده نیست و در واقع نظر متخصصان شامل یک سری از ابعاد و نگرشهایی می‌شود که به ویژگیهای و گروههای جرم سازمان یافته و اینکه چگونه و چرا این گروهها می‌توانند و یا لازم است از گروههای جرم سازمان یافته فراملی متمایز گردند^(۲۲) مربوط

می شود.

در حالی که تاکنون هیچ تعریف مورد قبولی از جرم سازمان یافته فراملی وجود نداشته است، در عین حال توافقی کلی وجود دارد که عناصر برجسته یا ویژگیهای عمده این شکل از فعالیت مجرمانه گروهی، همان ویژگیهای جرم سازمان یافته داخلی است (که قبلاً مشخص گردید) ولی در مورد جرم سازمان یافته فراملی بر ویژگیهای زیرین تاکید می‌گردد: ۱- عملیات فراملی و ارتباطات غیر داخلی با گروههای مشابه ۲- اندازه بزرگتر ۳- بالا بودن حجم فعالیتهای مجرمانه ۴- سطح بالای سودآوری ۵- وجود سرمایه‌های مهم و قابل توجه ۶- قدرت و تأثیرگذاری در قلمرو فعالیتها.^(۲۳)

گفتنی است در حالی که تمایزهایی بین جرم سازمان یافته داخلی و جرم سازمان یافته فراملی وجود دارد، بعضی از گروههای دسته اول نیز به فعالیتهای فراملی مشغول می‌گردند که در دسته دوم قرار دارند و نیز گاهی به فعالیتهای داخلی می‌پردازند.

این تداخل در فعالیتهای ملی و فراملی به مشکلات تمایز بین جرم سازمان یافته داخلی و جرم سازمان یافته فراملی دامن می‌زند. در عین حال، این حقیقت که گروههای معینی ممکن است در هر یک از این دو طبقه معین کم و بیش به یک نوع فعالیت مشغول باشند، نیز به روشنی بر مشکلات تمایز بین این دو می‌افزاید.

کنفرانس جهانی وزراء در مورد جرم سازمان یافته فراملی این پدیده جدید را به صورت زیرین تشریح نمود: «جرم سازمان یافته به طور سنتی به عنوان مشکل قانونی مربوط به نظم عمومی دولتهای مستقل تلقی شده است ولی افزایش وابستگیهای اقتصادی میان دولتها، توسعه حمل و نقل سریع و سیستمهای ارتباطی، افزایش خارق‌العاده تجارت بین‌الملل و ضرورت وجود یک بازار مالی جهانی به طور چشمگیری شرایط تحقق جرم سازمان یافته را تغییر داده است. جای شگفتی نیست که

تغییر عمیق مشابهی هم در ماهیت چنین جرمی روی داده است.»^(۲۴)

این تغییر همان‌گونه که گزارش بیان می‌دارد نشان‌دهنده وقوع تغییرات در ساختارها،

الگوهای رفتاری، فعالیتها، سودآوری، قدرت و تأثیرگذاری از طریق دسترسی اجتماعی و سیاسی ناشی از فساد اداری می‌باشد.

این گزارش و گزارشهای دیگر مواردی را مشخص می‌کند که فعالیت مجرمانه فراملی به وسیله جرم سازمان یافته در آنها رشد داشته است. این موارد عبارتند از: قاچاق مواد هسته‌ای، قاچاق انسانها، قاچاق مواد مخدر، قاچاق پول و تهدید امنیت ملی.^(۲۵) جرم سازمان یافته فراملی همچنین فرصتهای جدید را در شرایط (موقعیتهای) جنگهای داخلی به وجود آورده است که بحث آن در آینده خواهد آمد.

جهانی شدن تجارت، تقاضای مشتری (حتی برای محصولات غیرقانونی) و سیستم مالی، برای سازمانهای مجرمانه انتقال از فعالیتهای داخلی به فعالیتهای فراملی را جذاب و آسان کرده است. گرچه تنها تعدادی از گروههای جرم سازمان یافته در این سطح فعالیت می‌کنند در عین حال بین گروههایی که منحصراً در سطح داخلی فعالیت دارند و گروههای فعال در عرصه ملی و فراملی ارتباطات پیچیده‌ای وجود دارد. در نتیجه این ارتباطات و عوامل دیگر، جرم سازمان یافته در بعد فراملی گامهای بلندی برداشته است. فرصتهای جدید در سطح فراملی آنچنان چهره جذابی پیدا کرده است که تعداد زیادی از گروههای جرم سازمان یافته را به طور سنتی عمده در سطح ملی فعالیت می‌کردند و اداری کرده که در سطح فراملی فعالیت کنند.

آنچه که عمده جذابیت فوق را ایجاد کرده دسترسی به بازارهای سود، فرصت سوءاستفاده از نقاط ضعف موجود در جوامع مختلف و توانایی فعالیت در مناطقی است که سازمان از اقدامات ناشی از اجرای قانون در امان بماند. یکی دیگر از محرکها، فرصت هدایت درآمدهای ناشی از فعالیتهای نامشروع از طریق سیستم مالی جهانی است تا از بنادر مالیاتی و مراکز بانکی نسبتاً غیرمنظم (بی‌نظم) به عنوان نقاط عمده درآمد استفاده کرده و در کشورهایی که در آنها منابع سرمایه‌های فاسد می‌تواند مخفی بماند، سرمایه‌گذاری نمایند.^(۲۶) بسیاری از این فرصتها با وجود خدمات تخصصی ارایه

شده از طریق بانکداران، حسابداران، حقوقدانان، مشاوران سرمایه‌گذاری که می‌توانند به بهانه لزوم حفظ اسرار مربوط به حرفه، اسرار را مخفی نگه دارند، تقویت می‌گردد.^(۲۷)

در گزارش دبیرخانه سازمان ملل به نهمین کنگره ملل متحد درباره پیشگیری از جرم و اصلاح مجرمین (قاہره: ۱۹۹۵) بررسی اجمالی بعضی از فعالیتهایی که هم جرم سازمان یافته داخلی و هم جرم سازمان یافته فراملی به آن مبادرت می‌ورزند ارایه شده است.^(۲۸) ولی فعالیتهای، قلمرو، تاثیر و ارتباطات این جرم هرگونه که باشد، جرم سازمان یافته داخلی و جرم سازمان یافته فراملی تجارتی است که سریعاً در حال رشد می‌باشد و دسترسی گسترده و تأثیر خسارتبار آن یک تهدید جهانی است که برای مبارزه با آن اقدامات جهانی مورد نیاز است.^(۲۹)

تطهیر پول، فعالیتهای اقتصادی مرزی و فساد اداری

جرم سازمان یافته جرمی است که انگیزه سودآوری و جلب منفعت موجب آن می‌گردد. بنابراین هر جا که سود بیشتر باشد، این سود به وسیله گروههای جرم سازمان یافته مورد توجه و سوءاستفاده قرار می‌گیرد. به‌طور مقارن (همزمان)، تطهیر پول برای گروههای جرم سازمان یافته بدون توجه به داخلی بودن یا فراملی بودن آنها، عملی حیاتی است. زیرا این عمل موجب می‌شود که سرمایه‌های نامشروع آنها و منابع بلید این سرمایه‌ها مخفی مانده و یا مبدل گردد.^(۳۰) تطهیر پول موجب ادامه حیات سازمان شده، سرمایه در گردش را تامین کرده، اجازه سرمایه‌گذاری داده، قدرت و تاثیرگذاری را بهبود بخشیده و ثروت و امنیت بیشتری را نیز فراهم می‌کند.

نفوذ در بازارهای مالی قانونی و اقدامات جرم سازمان یافته برای کنترل بخشهایی از بازارهای داخلی از طریق تطهیر عواید غیرقانونی آنها موجب استمرار ایجاد تهدیدهای ناگوار برای سیستمهای مالی داخلی و جامعه بین‌الملل می‌گردد. تجارت آزاد و ارتباطات

از راه دور بسیار سریع، ورود به فعالیتهای مالی پیچیده و تطهیر پول را در ورای مرزهای داخلی آسانتر می‌گرداند به گونه‌یی که با یک تخمین روزانه یک میلیارد دلار عواید جرم از طریق بازارهای مالی جهانی به وسیله تلفن رد و بدل می‌گردد.^(۳۱) همچنین متخصصان تخمین می‌زنند که بین سیصد تا پانصد میلیارد دلار از درآمدهای سرمایه‌های غیرقانونی از طریق بازارهای بزرگ بین‌المللی تطهیر می‌گردند.^(۳۲) تطهیر پول تنها یک تهدید برای اقتصاد جهانی و بازارهای مالی نیست، بلکه علاوه بر آن تطهیر پول می‌تواند از طریق سرمایه‌گذاری مجدد درآمدهای ناشی از جرم و امکان فساد اداری و تأثیر منفی بر بخشهای قانونی جامعه، جامعه را در معرض خطر قرار دهد. به ویژه این تهدید می‌تواند قانونی بودن (مشروعیت) سیستمهای سیاسی و اجتماعی را نیز به خطر اندازد. توانایی کنترل تطهیر پول یقیناً می‌تواند گروه‌های جرم سازمان یافته را کم‌تاثیرتر و در نتیجه آسیب‌پذیرتر نماید.^(۳۳)

همچنین علاوه بر مخفی نگه داشتن سرمایه و تطهیر درآمدها، گروههای جرم سازمان یافته به جرمهای اقتصادی مرزی دست زده و اقدامات خود را براساس یک اصل راهبردی که همواره محرک تجارت قانونی بوده است: «پایین آوردن ریسکها و بالا بردن بهره‌ها» متنوع ساخته‌اند. از آنجا که اقدامات اقتصادی مجرمانه «مرزی» غالباً بدون خشونت است، آنها از امتیاز مضاعف عدم جلب توجه عمومی برخوردار بوده و در نتیجه فشار بر مقامات اجرای قانون را جهت اقامه دعوا و برخورد کاسته و سرانجام فرصت بیشتری برای موفقیت به دست می‌آورند. به علاوه، این نوع اقدامات اگر در نظر عموم مورد پذیرش نباشد با بردباری با آن برخورد می‌شود و همین امر نفوذ جرم سازمان یافته را در اقدامات اقتصادی و اجتماعی قانونی افزایش می‌دهد. علاوه بر بالا بردن درآمدها، چنین اقداماتی جهت به دست آوردن قدرت و تأثیری که جرم سازمان یافته به دنبال آن است، انجام می‌گیرد.

در ارتباط با فساد اداری در گزارش دبیرخانه سازمان ملل به نهمین کنگره پیشگیری

از جرم و اصلاح مجرمان سازمان ملل متحد^(۳۴) بیان شده است:

۱۳- در طول سالهای بسیار، مباحث قابل توجهی در جلسات دانشگاهی و بین‌المللی دربارهٔ تعریف فساد اداری مطرح شده است؛ در حال حاضر به نظر می‌رسد که سؤال و مشکل درباره قلمرو این جرم باشد تا تعریف آن، یعنی آیا این پدیده لازم است به طور گسترده (موسع) تعریف گردد یا به صورت مضیق؟ در حالی که هریک استدلال خاص خود را به طور فراوان داراست، در عین حال نیازهای عملی و فوریت آن ممکن است به سوی یک توضیح قابل عمل نشانه رود که آن را به سوی معیارهای ملی و بین‌المللی محکم برساند. یکی از اقدامات قدیمی (تعاریف اولیه) در سال ۱۹۳۱ که بر مبنای آن توسعه مشکل است، تعریف فشرده ج.ج سنوتریا J.J.Senoteria است: «فساد اداری عبارت است از سوءاستفاده از قدرت عمومی برای به دست آوردن منافع شخصی.» در حالی که کلمه «فساد اداری» غالباً مترادف با «ارتشاء» به کار می‌رود تا هرگونه انگیزه و ترغیب نامناسب را که در بخش خصوصی ارایه شده و می‌شود شامل گردد، ولی معمولتر این است که محدود به ارتشایی گردد که اداره عمومی (دولتی) را تحت تأثیر قرار می‌دهد. بر اساس گزارش وزیر دادگستری ایتالیا در نوزدهمین کنفرانس وزیران دادگستری اروپا (که توسط شورای اروپا در والن، مالتا [Valetta, Malta] از ۱۴ تا ۱۵ ژوئن ۱۹۹۴ تشکیل شد) گروه چند منظوره (Multidisciplinary) در موضوع فساد اداری [the Multidisciplinary Group on Corrrption] (که مخفف فرانسوی آن GMC می‌شود) تعریف کاری زیر را درباره فساد اداری ارایه داد: «فساد اداری که به وسیله گروه GMC شورای اروپا مورد بررسی قرار گرفته است عبارت است از ارتشاء و هر رفتار دیگری در ارتباط با اشخاصی که مسئولیتهایی در بخش خصوصی یا عمومی به آنها واگذار شده که این رفتار، وظایف آنها را که ناشی از موقعیت آنان به عنوان یک مأمور عمومی (دولتی) یا کارمند بخش خصوصی، نماینده مستقل یا هر نوع ارتباط دیگری از این نوع می‌باشد مورد تجاوز قرار می‌دهد و برای به دست آوردن امتیازهای ناعادلانه از

هر نوعی برای خودشان یا دیگران صورت می‌گیرد.»

مفهوم قطعنامه شماره ۷ از هشتمین کنگره، ظاهراً با تعریف فوق سازگار است. در این متن می‌توان گفت فساد اداری تاثیر (اعمال) حق انحصاری قدرت به همراه آزادی عمل در تصمیم‌گیری را در صورت عدم وجود مسؤلیت محاسباتی* تشکیل می‌دهد. این بدان معناست که کارمندان برای کسب درآمدهای ناشی از فساد اداری به عنوان یکی از کارکردهای موقعیت انحصاری خود برای یک خدمت یا عمل، قدرتشان در تصمیم‌گیری نسبت به اینکه چه کسی باید چقدر بگیرد و درجه‌ای که تا آن درجه اعمال آنها پاسخگو می‌باشد، موقعیت دارند. در نتیجه یکی از موضوعات کلیدی سمینارهای بین‌المللی، مسؤلیت محاسباتی است همان‌گونه که هدف نهایی همکاری بین‌المللی نیز می‌باشد.

۱۴- ایجاد تمایز بین فساد اداری رهبران حکومت، وزیران و کارمندان عالیرتبه از یک طرف و فساد اداری کم اهمیت و جزئی که مثلاً توسط کارمندان دنیایه، کارکنان معمولی، پلیس راهنمایی و رانندگی از طرف دیگر صورت می‌گیرد مفید خواهد بود. زیرا در دیگر جرمها نیز قوانین داخلی تفاوت‌های مختلفی را براساس شدت جرم و معیارهای دیگر قائل می‌شوند. فساد اداری یک خطر سازمانی وسیعی را تحمیل می‌کند، هیچ تفاوت ماهوی بین فساد اداری بزرگ و فساد اداری جزئی وجود ندارد و نباید استنتاج شود که فساد اداری جزئی مهم نیست، برعکس، در جایی که این فساد رایج است می‌تواند صدمه شدیدی بر ساختار جامعه وارد کند، زیرا معمولاً این جرم فقیرترین و آسیب‌پذیرترین افشار را قربانی می‌کند. در عین حال فساد جزئی اصولاً مشکلی برای حکومت کشور مبتلا به فساد است که می‌تواند در واقع در جایی که فساد در رده بالای جامعه شایع و فراوان است امید کمی به بررسی و برخورد مؤثر با فساد جزئی داشته باشد. در اینجا پیشنهاد می‌شود که نگرانی جامعه ملل باید سبب نتایج و

*- accountability: مسؤلیت کسی که به علتی وجوه و اموالی در دست دارد و باید حساب این وجوه و اموال را نگاه داشته و به موقع پس بدهد. (مترجم)

تأثیر زیانبار فساد اداری بزرگ بر تمامی سطوح، ابتدا بر فساد اداری بزرگ متمرکز گردد. ۱۵- فساد اداری بزرگ و جزئی هر دو می‌توانند به صورت نظام یافته و منظم باشند و یا ابتدایی و بی‌نظم، فساد اداری منظم با قلب انگیزه‌ها، هزینه‌ای اقتصادی، با تضعیف مؤسسات، هزینه سیاسی و با تقسیم ثروت و قدرت میان سرمایه‌داران و طبقات ممتاز جامعه هزینه اجتماعی به بار می‌آورد. وقتی فساد اداری، حقوق اموال را سست و ضعیف می‌گرداند، قاعده حقوق و انگیزه‌های سرمایه‌گذاری و توسعه اقتصادی و سیاسی فلج شده و دموکراسی خلع سلاح می‌گردد.

فساد اداری جرمی است که معمولاً با سوءاستفاده از قدرت همراه است. براساس «نظریه فرصت جرم» (opportunity theory of Crime) هدف از به دست گرفتن قدرت اساسی (اصلی) این است که فرصت‌های اساسی را جهت ارتکاب جرم‌های سودآور تامین نماید که این فرض را که «قدرت فاسد است» اعتبار می‌بخشد. در تشخیص علل جرم‌های مورد بحث و سوءاستفاده از قدرت می‌توان گفت در حالی که در مواردی ارتکاب این جرایم ناشی از طمع شخصی و ضعف شخصیت هستند ولی اکثراً ناشی از شرایط دقیقاً به هم پیوسته اجتماعی، اقتصادی و سیاسی است که وقوع چنین جرم‌هایی را تسهیل می‌کند چنین شرایطی ممکن است نیاز به اصلاح داشته باشد.

۱۶- فساد اداری (و لاقلاً فساد اداری مهم که در سطوح بالای حکومت صورت می‌گیرد) ممکن است فراملی یا محلی باشد. به طور معمول، برای کارمندان دولتی آسانتر و امن‌تر است که مبالغ بالایی از پول به دست آورده را به جای معاملات محلی در معاملات بین‌المللی به کار برند. حتی اگر یک کلاهبرداری توسط یکی از سران حکومت (یا مقامات بلندپایه) و در یک کشور صورت گیرد، لزوم انتقال پولها به آن طرف دریاها یک عامل بین‌المللی را می‌شناساند. بنابراین این گزارش بر جنبه‌های فراملی فساد اداری تاکید و توجه می‌نماید، در حالی که از این نکته هم غافل نیست که در بعضی از شرایط هم مبالغ بسیار زیادی می‌تواند در سطح ملی حیف و میل گردد.

۱۷- خطرهایی که به سبب فساد اداری به وجود می‌آیند توسط رابطهٔ دوجانبه آن با جرم سازمان‌یافته فراملی بزرگتر و بدتر می‌شوند. درجهان در حال تغییر و تحول و لازم و ملزوم موجود، نتایج درازمدت این رابطه شایسته توجه و اقدام است. همکاری بین‌المللی در حال حاضر خصوصاً با توجه به پیچیدگی و انعطاف‌پذیری گروه‌های سازمان‌یافته مجرمانه فراملی از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. این مطلب پذیرفته شده که یک هدف عمدهٔ هر استراتژی برای بی‌اثر کردن تأثیر جرم سازمان یافته باید کنترل فساد اداری و قطع ارتباط و پیوستگی جرم سازمان یافته با مقامات سیاسی و عدالت کیفری باشد. ارتشای کارمندان اداری، سیاستمداران بانفوذ و کارکنان بنگاه‌های خصوصی ابزار خاصی است که توسط جرم سازمان یافته و برای اطمینان از حمایت و فرار از توقیف به کار گرفته می‌شود، کما اینکه برای جلوگیری از شکست فعالیت‌های بین‌المللی آن مورد استفاده قرار می‌گیرد. همچنین توجه به تعریف تطهیر پول یعنی اختفای منبع غیرقانونی درآمدهای ناشی از یک جرم، رابطهٔ دیگر فساد اداری و جرم سازمان یافته را کاملاً روشن می‌کند. تطهیر پول ممکن است شامل اعمالی گردد که می‌توانند به عنوان فساد ارتكابی از طرف شخص دریافت‌کننده پول تلقی شوند. در کلاهبرداری‌های بزرگ از صندوق‌های عمومی، کارمندان مرتکب جرم غالباً مشتاقند که اموالی را که از این طریق به دست آورده‌اند از کشف شدن محفوظ نگه دارند و از تبدیل آنها در جوّ سیاسی که ممکن است سبب آسیب‌پذیری این پولها و در نتیجه منجر به مصادره گردد، خودداری می‌کنند. (۳۵)

فساد اداری همواره یکی از ابزارهای مناسب جرم سازمان‌یافته و یکی از اجزای استراتژی تجاری و طراحی آن بوده است. پولی که به عنوان رشوه پرداخت می‌شود، توسط مدیران جرم سازمان یافته سرمایه‌گذاری خوبی تلقی می‌گردد که هزینه‌ی موجه برای انجام تجارت بوده و شانس موفقیت را افزایش می‌دهد، در حالی که حتی خطرهای توقیف، تعقیب، حبس و خسارتهای بعدی ناشی از اجرای موفق قانون را کاهش می‌دهد.

گروههای جرم سازمان یافته در هر دو نوع فساد اداری ستادی و فساد اداری عملیاتی وارد می‌شوند. اولین نوع فساد مربوط به فساد اشخاصی است که مناصب اساسی و ستادی مهم داشته و توان تأثیرگذاری در جریانات و اعمال مهم و اساسی را دارا هستند. فساد ستادی شکلی از فساد آماجی (targeted Corruption) است ولی این اصطلاح در اینجا به کار رفته تا از آماجهای دقیقتر دیگر فساد اداری، که ممکن است تنها عملیاتی باشند متمایز گردد. فساد اداری عملیاتی، اجرایی تر بوده و به فعالیتها و اهداف ویژه دیگر مرتبط است. لذا این فساد کمتر قابل پیش‌بینی است زیرا اساساً چنین فسادی فرصت طلبانه است. هر دو نوع فساد ستادی و عملیاتی می‌توانند اشخاصی را که دارای موقعیتهای اساسی هستند و یا افراد دیگری را که این ویژگی را ندارند هدف بگیرند، در نتیجه مرزبندی میان این دو متزلزل و در منتهای مراتب یک نشانه و قرینه است.

آماجهای اولیه فساد اداری ستادی، کارمندان اجرای قانون^(۳۶)، اعضای قوه قضاییه و کارمندان اداری آن^(۳۷)، اعضای بخشهای اجرایی حکومت و مأموران عمومی انتخابی هستند.^(۳۸)

درآمدهای تطهیر شده پولهایی که از راه نامشروع به دست آمده است، برای ارتشاء استفاده می‌شود و اعضای جزء را برای فعالیتهای بیشتر و اهداف جرم سازمان یافته تحت تأثیر قرار می‌دهد. تجارتهای قانونی به طور نامرئی توسط گروههای جرم سازمان یافته تصاحب می‌گردند و یا وفاداری آنان برای تامین انگیزه‌ها و پاداشها مورد استفاده قرار می‌گیرد و در نتیجه شکلی از ارتشای پنهان صورت می‌گیرد. بزرگترین صلاح و ابزار جرم سازمان یافته، پولی که آنها کنترل می‌کنند و کیفیت استفاده از این پول برای ارتشاء، فساد و کنترل بخشهای تجارت قانونی و ارتشاء کارمندان عمومی می‌باشد. از این طریق آنها به ساختار و تار و پود اجتماعی جامعه دسترسی عمیق پیدا کرده به راحتی می‌توانند درآمدها و عواید سیاسی را کنترل کرده یا بر آنها تأثیر بگذارند. این خطر مهلک با همدستی کارمندان عمومی (دولتی) و کارکنان فاسدی صورت می‌گیرد که

قواعد مربوط به حرفه خود را برای خدمت به چنین منافع غیرقانونی شکسته و کنار می‌گذارند.

بانک جهانی اخیراً گزارشی درباره فساد اداری منتشر کرده که بیان می‌دارد: «اصطلاح فساد اداری (Gorruption) یک سلسله طولانی از اعمال انسانی را شامل می‌گردد. برای فهم تأثیر آن بر یک اقتصاد یا سیستم اقتصادی، بررسی دقیق این اصطلاح مفید خواهد بود که آن هم با شناسایی انواع خاص فعالیتها یا معاملاتی که ممکن است با آن مواجه گردند امکان‌پذیر است. برای بررسی آن، بانک جهانی تعریف قابل استفاده‌ای از فساد اداری را ارائه داده و سپس یک طبقه‌بندی از شکلهای مختلف مالیات را که می‌توانند با این تعریف هماهنگ و سازگار باشند ارائه می‌دهد، ما بر یک تعریف مستقیم و روشن تکیه می‌کنیم: «سوءاستفاده از اداره دولتی برای تحصیل منافع شخصی.» هنگامی اداره دولتی برای منافع شخصی مورد سوءاستفاده قرار می‌گیرد که یک کارمند رشوهای را پذیرفته یا درخواست کرده و یا به زور می‌گیرد. همچنین هنگامی که نمایندگیهای خصوصی خود به طور فعال برای درامان ماندن از تدابیر و امور اداری دولتی جهت به دست آوردن منافع و امتیازات قابل رقابت پیشنهاد پرداخت رشوه می‌کنند، در این صورت نیز سوءاستفاده از قدرت پدیدمی‌آید. حتی در صورتی که ارتشائی هم صورت نگیرد. قدرت عمومی از طریق حمایت از بستگان و انتصاب آنان به مقامات، سرقت اموال دولتی و یا تغییر (تحریف) درآمدهای دولت مورد سوءاستفاده قرار می‌گیرد. این تعریف هم آسان و هم به طور مناسب جامع است تا اکثر فسادهای اداری را که بانک جهانی با آن مواجه است، شامل گردد. به علاوه این تعریف به طور وسیع در ادبیات مورد استفاده قرار می‌گیرد. ارتشاء در بخش خصوصی هم رخ می‌دهد ولی ارتشائی که در بخش دولتی واقع می‌شود چه از طریق پیشنهاد یا قبول آن، مورد نگرانی و توجه عمده بانک جهانی است. زیرا بانک اصولاً به دولت وام می‌دهد و سیاستها، برنامه‌ها و پروژه‌های دولتی را حمایت می‌کند.

ارتشای رشوه‌ها یکی از ابزارهای مهم فساد اداری هستند. رشوه می‌تواند توسط گروه‌های خصوصی جهت «خریدن» بسیاری از چیزها که توسط حکومت‌های مرکزی یا محلی تأمین می‌گردند، مورد استفاده قرار گیرد و یا مأموران دولتی ممکن است برای تأمین این اجناس رشوه دریافت دارند.

● **معاهدات حکومت:** رشوه‌ها می‌توانند انتخاب حکومت را در مورد مؤسسات بازرگانی برای تأمین اجناس، خدمات و کارها و همچنین شرایط قراردادهای آنها تحت تأثیر قرار دهند. مؤسسات ممکن است برای برنده شدن در یک قرارداد یا حصول اطمینان از قابل تحمل بودن فسخ قرارداد برای طرف مقابل، رشوه دهند.

● **مقرریهای حکومتی:** رشوه‌ها می‌توانند توزیع مقرریهای حکومتی را تحت تأثیر قرار دهند، چه منافع موقت و گذرا (مانند یارانه‌ها برای سرمایه‌گذارها یا اشخاص یا مقرریهای خاص و بیمه بیکاری) و یا منافع عینی (مثل دسترسی به مدارس خاص، حفاظت پزشکی یا مبلغ سرمایه‌گذاری شده در سرمایه‌گذارهایی که به بخش خصوصی واگذار می‌شود).

● **مالیاتهای اندکتر:** رشوه می‌تواند براس کاستن از مبلغ مالیاتها یا دیگر عوارضی که توسط دولت از بخشهای خصوصی گرفته می‌شود به کار رود. چنین رشوه‌ای می‌تواند توسط مالیات‌گیرنده یا پرداخت‌کننده مالیات پیشنهاد گردد. در بسیاری از کشورها صورت‌حساب مالیات توافقی و قابل چانه‌زدن است.

● **امتیازنامه‌ها:** رشوه‌ها ممکن است جهت ارایه پروانه‌ای که نشان‌دهنده یک حق انحصاری است مثل امتیاز ساختمان‌سازی در یک منطقه یا بهره‌برداری از یک منبع طبیعی تقاضا یا پیشنهاد گردد. گاهی سیاستمداران و بورکراتها عمده‌سیاستهایی را وضع می‌کنند که کنترل‌کننده حقوقی هستند که با فروش آنها بهره‌مند می‌گردند.

● **زمان:** رشوه ممکن است جهت تسریع در ارایه مجوز انجام اعمال قانونی توسط دولت پیشنهاد گردد، مثل ثبت یک شرکت یا پروانه‌های ساختمان‌سازی، رشوه‌ها

همچنین می‌توانند به وسیله تهدید به بی‌تفاوتی نسبت به انجام عمل یا تأخیر آن تحمیل گردند.

● **نتایج قانونی:** رشوه می‌تواند نتایج اعمال قانونی را که نسبت به گروه‌های خصوصی اعمال می‌گردد با ایجاد تغافل برای دولت نسبت به اعمال غیرقانونی (مثل معامله مواد مخدر و یا مواد آلوده‌کننده) یا با حمایت از یک گروه در مقابل گروه دیگر در پرونده‌های دادگاهی یا دیگر رسیدگی‌های قانونی تغییر دهد.

مقرریهای دولتی که با رشوه حاصل می‌شود در نوع و اندازه متفاوت هستند. قراردادهای و دیگر منافع ممکن است کلان و فوق‌العاده باشند (فساد اداری کلی) یا خیلی کوچک باشند (فساد اداری جزئی) و تأثیر سوءتفسیر قوانین ممکن است بسیار زیاد یا جزئی باشد. فساد اداری کلی غالباً با انجام معاملات بین‌المللی همراه بوده و معمولاً سیاستمداران و مقامات اداری در آن نقش دارند. داد و ستد ارتشاء ممکن است در خارج کشور انجام شود. فساد اداری جزئی ممکن است در تمام بخش دولتی رایج باشد و این در مواردی است که شرکتها و اشخاص خصوصی وقتی به دنبال یک گواهی دولتی یا خدمت دولتی هستند با آن مواجه باشند. رشوه ممکن است توسط گیرندگان رشوه حفظ شوند یا طبق یک توافق مشترک ماهرانه سرمایه‌گذاری گردند. مبلغهای به دست آمده در ارتشاهای بزرگ ممکن است تیر روزنامه‌ها را در تمام جهان به خود اختصاص دهد ولی هزینه‌هایی که جهت مبارزه با فسادهای جزئی هم می‌شود - هم از حیث پول و هم هزینه‌های اقتصادی دیگر - اگر بیشتر نباشد به اندازه فسادهای کلی عظیم خواهد بود.

● **سرقت:** سرقت اموال دولتی توسط کارمندان که در آن مباشرت می‌کنند نیز فساد اداری است. یک شکل افراطی آن، خصوصی‌سازی وسیع و خودجوش اموال دولتی توسط مدیران بازرگانی (سرمایه‌گذار) و دیگر کارمندان در بعضی از صرفه‌جوییهای انتقالی است. در طرف دیگر ترازو، سرقتهای کوچک وسایلی چون لوازم التحریر،

وسایل نقلیه و سوخت اداره قرار می‌گیرد.

مرتکبین سرقت‌های جزئی معمولاً کارمندان میانی و دانی هستند که در بعضی موارد کمی حقوق خود را از این طریق جبران می‌کنند. سیستم کنترل اموال دولتی نوعاً ضعیف بوده یا وجود ندارد کما اینکه شناسایی و مجازات مرتکبان آن نیز ضعیف و نادر می‌باشد.

سرقت منابع مالی حکومت شکل دیگری از فساد اداری است. کارمندان ممکن است درآمدهای ناشی از مالیات و اجرتها را به جیب بزنند (که غالباً این عمل با تبانی پرداخت‌کننده و در اثر ترکیب سرقت و ارتشاء صورت می‌گیرد)، پول نقد را از صندوق سرقت می‌کنند، مساعده‌هایی را به خود اختصاص می‌دهند به گونه‌ای که هیچ‌گاه آن را بازپرداخت ننمایند، برای کارگران غیرواقعی - که وجود خارجی ندارند - حقوق دریافت می‌کنند، که تمامی این موارد در گزارشات مقامات حسابرسی به خوبی و به طور مستند اثبات گردیده است. در چنین مواردی سیستمهای کنترل مالی نوعاً نقض شده و توسط مدیران نادیده گرفته می‌شود.

● **فساد سیاسی و بوروکراتیک:** فساد اداری در داخل حکومت می‌تواند در سطح سیاستمداران و مدیران اداری صورت گیرد. اولی ممکن است از دومی مستقل باشد و می‌تواند بین این دو، تبانی صورت گیرد. در یک سطح، کنترل فساد سیاسی شامل قوانین مربوط به انتخابات، مقررات رقابتهای مالی و تعارض قوانین مناسب برای نمایندگان مجلس می‌باشد.

این نوع از قوانین و مقررات از حوزه اختیار و تخصص بانک جهانی خارج است و در عین حال بخشی از ابزار موردنیاز حکومت جهت کنترل فساد اداری است. در سطح دیگر، فساد اداری ممکن است در روشی وجود داشته باشد که از آن روش، قدرت اعمال می‌گردد و ممکن است کاهش دادن آن تنها از طریق قانونگذاری امکان‌پذیر نباشد. در این مورد، ممکن است عناصر مجرم در مؤسسات دولتی نفوذ کنند و در نتیجه

این مؤسسات به ابزار غنی سازی شخصی تبدیل گردند.

● **فساد اداری سیستماتیک (قاعده‌مند) و مجزاً (منفرد):** فساد اداری در یک جامعه می‌تواند محدود یا گسترده باشد، اگر محدود باشد، در حالی که مشمول بعضی از قوانین خاص می‌باشد، به درستی قابل شناسایی و مجازات است (گرچه ندره‌آسان است). در چنین مواردی رفتار غیرفاسد معیار بوده و مؤسسات در بخشهای عمومی و خصوصی صداقت (یکپارچگی) را در زندگی معمولی مردم مورد حمایت قرار می‌دهند. چنین مؤسسات رسمی و غیررسمی قدرت کافی برای برگرداندن سیستم به یک تعادل و آرامش سالم را دارند. در مقابل، فساد اداری هنگامی قاعده‌مند است که ارتشاء در یک محدوده بزرگ یا کوچک در روابط بخش عمومی (دولتی) و مؤسسات یا اشخاص خصوصی از امور روزمره و عادی باشد. در جایی که فساد اداری قاعده‌مند وجود دارد، مقررات رسمی و غیررسمی با هم در تضادند. ارتشاء ممکن است برخلاف قانون باشد ولی توسط هر کسی فهمیده می‌شود که در معامله با دولت امری عادی و جاافتاده است. نوع دیگری از موازنه که رایج می‌باشد فساد اداری منظم (trap) می‌باشد که در آن انگیزه‌های شرکتها، اشخاص خصوصی و کارمندان برای اطاعت از سیستم و نه درگیری با آن قوی است و ممکن است درجات متفاوتی بین رشوه‌گیرندگان وجود داشته باشد که شامل اخاذیهای کنترل نشده توسط کارمندان تا سیستمهای سازمان یافته سطح بالای جمع‌آوری و توزیع رشوه می‌گردد. علی‌رغم وجود قوانین ضد ارتشاء، در بسیاری از کشورها قواعد بازی رفتارهای متقابل بخشهای خصوصی-دولتی مشخص می‌کنند. فساد اداری قاعده‌مند ممکن است در تمام بخش دولتی به صورت غیررسمی رخ دهد و یا ممکن است به بعضی از ادارات محدود گردد- مثل مقامات مسؤول اخذ عوارض یا مالیات، کارهای عمومی و دیگر وزارتخانه‌ها یا سطوح خاصی از حکومت.

● **فساد در بخش خصوصی:** کلاهبرداری و ارتشاء در بخش خصوصی غالباً با نتایج زیانبار می‌تواند رخ دهد و رخ می‌دهد. سیستمهای مالی غیرمنظم که با تقلب نفوذ

کرده و رایج و غالب می‌شوند می‌توانند به پس‌اندازها نقب زده و جلوی سرمایه‌گذاری خارجی را بگیرند. آنها همچنین یک کشور را در مقابل بحرانهای مالی و بی‌ثباتی در اقتصاد کلان آسیب‌پذیر می‌کنند. تمامی بانکها یا مؤسسات پس‌انداز و استقراض ممکن است توسط مجرمانی برای کلاهبرداری تحویل گرفته شوند. در ارتباط با حمایت عمومی از خصوصی‌سازی یا توسعه بازارهای مالی در صورتی که مقررات ضعیف موجب شود که سهامداران یا سرمایه‌داران کوچک به سبب آگاهی از ارتباطات داخلی و ثروتمند شدن مدیران کناره‌گیری کنند، این حمایت عمومی ضعیف می‌شود و یک شرکت قوی که به فکر به دست آوردن سود هست ممکن نیست کارمندان خصوصی را از تقاصای رشوه از عرضه‌کنندگان آن بازدارد. علاوه بر این وقتی فساد اداری در بخش دولتی به صورت اصولی و قاعده‌مند وجود داشته باشد، شرکتهایی که با نمایندگان دولتی کار تجاری انجام می‌دهند به ندرت می‌توانند از شرکت در ارتشاء سرباز زنند.

در حالی که درباره وجود تقلب و کلاهبرداری و فساد اداری در بخش خصوصی و اهمیت کنترل آن سخن می‌گوییم، این گزارش در ارتباط با فساد اداری در بخش دولتی می‌باشد. فساد اداری در بخش دولتی به طور مستدل یک مشکل جدی برای کشورهای در حال توسعه می‌باشد و کنترل آن ممکن است پیش‌شرط کنترل فساد در بخش خصوصی باشد. با وجود این، اقدامات بانک جهانی به وسیله کمک به کشورها برای تقویت ساختار حقوقی خود جهت حمایت از بازار اقتصادی و با تشویق کردن رشد گروههای متخصص که معیارهایی را در حوزه‌هایی مثل حسابداری و حسابرسی ایجاد می‌کنند، می‌تواند به کنترل ارتشاء و تقلب در بخش خصوصی کمک نماید. در طرح درازمدت، کنترل فساد اداری در بخش خصوصی ممکن است نیاز به اصلاح و رشد فرهنگ و اصول اخلاقی تجارت داشته باشد.*»

در عین حال مشکلات مربوط به تعریف فساد اداری با قلمرو گسترده‌اش و ماهیت متغیر و وسیعش برمی‌گردد. لذا از جهت سیاست تقنینی و اجرای مناسبتر و مفیدتر این است که به نتایج قطعی فساد و اهداف موردنظر مرتکبان آنها توجه شود تا داراییهایی که برای به دست آوردن آنها فساد اداری انجام می‌گیرد.

جرم سازمان یافته و گروه‌های تروریستی

در شرایط خاصی ممکن است بین جرم سازمان یافته و گروه‌های تروریستی جابه‌جایی نیروها صورت گیرد. در بعضی مناطق پیوند و وفاداری نزدیکی بین سازمانهای مجرمانه و گروه‌های چریکی شورشی رشد کرده است. ارتباطات دیگری نیز ممکن است بین این دو گروه وجود داشته باشد.^(۳۹) ولی این ارتباط هرچه که باشد نمی‌تواند منجر به مشبه شدن گروه‌های جرم سازمان یافته و گروه‌های تروریست گردد.

خشونت تروریستی چه به وسیله افراد دولتی یا افراد غیردولتی اگر نیاز به رویکرد متفاوتی در ارتباط با پیشگیری، کنترل و سرکوب داشته باشد - تنها به همین دلیل - به روشنی پدیده متمایز و مجزای از جرم سازمان یافته بوده و با آن مشبه نخواهد شد.^(۴۰)

توسل به استراتژیها و تاکتیکهای خشونت‌زای تروریستی توسط گروه‌های جرم سازمان یافته در زمینه‌های مختلف، الزاماً آنها را با گروه‌های تروریستی در یک طبقه قرار نمی‌دهد. در واقع هرگاه گروه‌های جرم سازمان یافته متوسل به استراتژیها و تاکتیکهای خشونت‌آمیز تروریستی می‌شوند، آنها به عنوان یک ابزار جهت تحصیل منافع و حمایت از خویش این اعمال را مرتکب می‌شوند. به همین صورت گروه‌های تروریستی نیز به استراتژیها و تاکتیکهای جرم سازمان یافته متوسل می‌شوند، ولی آنها چنین اعمالی را برای تحصیل قدرت موردنظر یا تأمین بودجه عملیات خود انجام می‌دهند. آنها انگیزهٔ مکتبی و ایدئولوژیک دارند و بنابراین نمی‌توانند همان گروه‌های جرم سازمان یافته به نظر برسند. شباهتهای موجود در استراتژیها و تاکتیکهای خشونت‌آمیز بین این دو گروه

نباید منجر به مشتبه شدن این دو گردد.^(۴۱)

در عین حال نکته‌ای وجود دارد که در پی آن ویژگیهای یک گروه مشخص، ویژگی غالب گروه دیگر را به دست می‌آورد و همین مطلب ممکن است گروه را از طبقه خود خارج کرده در طبقه دیگری قرار دهد. اینکه چگونه باید ویژگیهای متغیر را شناخت و گروهها را در طبقه‌های مختلف قرار داد به سبب عدم اطلاعات مناسب از این گروهها در این مرحله شناخت ما از این سازمانها، کار مشکلی است.^(۴۲) علاوه بر این، ادعای ارتباط بین این دو طبقه تاکنون بسیار نامنظم و پراکنده بوده است و به ما اجازه نمی‌دهد که نتایج کلی و عمومی را نسبت به این مطلب بگیریم.^(۴۳)

ارتباط بین سازمانهای موادمخدر و سازمانهای تروریستی برای مثال در بعضی از کشورهای آمریکای لاتین به طور جزئی صورت گرفته و علت آن این بوده که قاچاقچیان مواد مخدر جهت موفقیت در کار خود نیاز به امتیاز گروههای موجود، قدرت نظامی و آموزش گروههای تروریستی داشته‌اند. این گروهها هم به نوبه خود سبب مبالغ بالای پول و پیشنهاد شده و فرصتهای جدیدی که برای تامین منابع مالی و بهره‌مندی از عملیات بدون نتیجه قبلی فراهم شده بود، جهت همکاری جذب شدند، ولی به نوبه خود بعضی از سازمانهای قاچاق موادمخدر از خشونت برای ارباب حکومت، دادگستری، پلیس یا ارتش استفاده کردند تا بدین وسیله عملیات غیرقانونی خود را از کنترل دولت خارج نمایند و در نتیجه اعضای آن از توقیف، تعقیب و حبس و استرداد در امان مانده‌اند. این همان چیزی است که عموماً از آن به عنوان «تروریزم مواد مخدر» تعبیر می‌گردد.^(۴۴) ولی «تروریزم مواد مخدر» در واکنشهای اجتماعی ک خودش باعث آن است، خودش ضد آن واکنشها بوده است. در واقع هر جامعه‌ای به سطحی می‌رسد که نمی‌خواهد دیگر در قبال ظواهر خارجی خاص از خود تحمل نشان دهد. هنگامی که جامعه به این سطح رسید، واکنش آن جامعه در قبال گروههای که این وضعیت غیرقابل تحمل را پیش آورده‌اند برای این گروهها بسیار زیانبار خواهد بود.^(۴۵)

گروه‌های تروریستی و جرم سازمان یافته دوگونه رابطه مادی با محیط‌زیست خود دارند؛ یکی رابطه متجاوزانه آنجا که عملیات مجرمانه‌ای چون آدم‌ربایی را برای باجگیری و سرقت مسلحانه مرتکب می‌شوند و یکی هم رابطه انگلی آنجا که گروه مجرمانه استثمارکننده امتیازات یا پول را برای خود می‌گیرد ولی منبع درآمد را آنچنان عاجز نمی‌کند که روند را به نابودی بکشاند.

تفاوت‌های اساسی بین دو گروه باقی می‌ماند: گروه‌های «تروریست» به طور ایدئولوژیک و ادار به عملیات تروریستی می‌شود و هدف آنها هم این است که قدرت را در دست بگیرند، در حالی که گروه‌های جرم سازمان یافته برای تحصیل منافع مادی وارد عمل می‌شوند و به دنبال تحصیل قدرت نیستند. یکی از نتایج منطقی این تفاوت این است که گروه‌های تروریستی به دنبال سرنگونی یا اضمحلال حکومت هستند در حالی که گروه‌های جرم سازمان یافته عموماً به دنبال کار کردن در یک سیستم اجتماعی خاص برای تداوم بخشیدن به فعالیتهای خود می‌باشند - تفاوت اساسی در این است که سازمانهای مجرمانه یک رابطه همزیستی با دولت را به دست می‌آورند در حالی که سازمانهای تروریستی به دنبال سرنگونی دولت یا تغییر روابط سیاسی موجود می‌باشند. بنابراین اهداف این دو نوع گروه آنچنان از هم جدا و متفاوت است که اگر در زمانی از استراتژی و تاکتیک یکسان استفاده کردند، این مطلب موجب مشتبه شدن آنها بر دیگران نمی‌گردد.^(۲۶) همچنین این دو گروه نباید به دلیل پیمانهای استراتژیک موقتشان با هم مشتبه گردند.

یک تمایز مهم دیگر بین گروه‌های تروریستی و گروه‌های جرم سازمان یافته را ممکن است در رفتار حکومتها یافت. بعضی از حکومتها با نمایندگان گروه‌های انقلابی که به عملیات ترور خشونت‌آمیز مشغولند، مذاکره می‌کنند، چنین مذاکراتی براساس تصمیم دولتها جهت به رسمیت شناختن چنین گروه‌هایی است بدون در نظر گرفتن نوع کارهایی که این گروهها مرتکب آن شده‌اند و مکرراً چنین مذاکراتی منجر به شکلی از مشروعیت

بخشیدن به چنین گروه‌هایی گردیده است ولی چنین روشی را دولتها در برخورد با گروه‌های جرم سازمان یافته نداشته‌اند.

نابراین آنچه که بیشتر مورد نیاز است مطالعه و بررسی این دو طبقه متفاوت از یک منظر تجربی است تا اینکه بتوان تدابیر مؤثری را جهت پیشگیری، کنترل و سرکوب مظاهر مجرمانه آنها گسترش داد و اعمال نمود.

جرم سازمان یافته و درگیریهای داخلی

از جنگ جهانی دوم تقریباً ۲۵۰ جنگ در بخشهای مختلف دنیا رخ داده است. اکثر این درگیریها، درگیریهای غیربین‌المللی و داخلی بوده‌اند و بسیاری از اینها هم درگیریهای قومی یا مذهبی بوده‌اند. بدون توجه به ویژگیهای این جنگها، قربانیان زیادی نتیجه این جنگها بودند.^(۴۷) جنگجویان این درگیریها غالباً عبارت از گروه‌هایی بودند که تعلقات قبیله‌ای، نژادی یا مذهبی داشته‌اند. آنها می‌بایستی به طور مکرر به همان شیوه‌های خویش برای ادامه نبرد وابسته باشند و این بدان معنا بود که آنها روشهای متجاوزانه خویش را توسعه دادند تا دشمنان خویش و دیگران را از سرزمین و متعلقات آنان بیرون کرده و آنجا را تصرف نمایند.^(۴۸)

این قربانی کردن چه به وسیله نیروهای دولتی یا غیردولتی که در جنگهای اخیر در کامبوج^(۴۹)، رواندا^(۵۰) و یوگسلاوی سابق^(۵۱) رخ داد، که آن را باید بدترین اعمال دوران ما نامید، محدوده وسیعی از تکنیکهای متجاوزانه را دربرمی‌گیرد. جنگجویان دشمنان خود را از سرزمین و متعلقشان اخراج کرده و جرایم بین‌المللی و جرایم داخلی را مرتکب می‌شوند که توسط تقریباً تمامی سیستمهای حقوقی جهان ممنوع شده است. این جرایم شامل نسل‌کشی، جرایم علیه بشریت، جرایم جنگی، شکنجه، رفتارهای برده‌دارانه، قاچاق مواد مخدر، سرقت، انهدام و غارت اموال فرهنگی و سرقت از اموال دولتی و خصوصی می‌باشند. در سطح داخلی این جرمها شامل قتل عمد، تجاوز جنسی،

شکنجه، تهدید، ضرب و شتم، سرقت مسلحانه و سرقت معمولی است. در بعضی از جنگها این اعمال منجر به گرسنگی شهروندان، مهاجرت‌های توده‌ای جمعیت و انهدام اقتصاد و تأسیسات زیربنایی جامعه، انهدام ساختار اجتماعی و نابودی فرهنگهای سنتی می‌شود. ولی بیشترین گرفتاری در این جنگها و جنگهای مشابه، فروپاشی یا عدم وجود سیستم ملی اجرای قانون و عدم یک سیستم اجرای قوانین بین‌المللی مؤثر می‌باشد که بتواند خلاء موجود را پر نماید.

فروپاشی سیستمهای کنترل اجتماعی داخلی فرصتها را برای گروههای موجود جرم سازمان یافته فراهم و تقویت می‌کند و فرصتهایی را برای گروههای نوظهور به وجود می‌آورد. گروههای نوظهور ممکن است به راحتی برای مدت یا هدف محدودی مرتکب اعمال مجرمانه سازمان یافته گردند که ممکن است گروههای جرم سازمان یافته موقت یا فرصت طلب نامیده شوند، زیرا دوره زندگی آنها ممکن است از دوره فروپاشی سیستم کنترل اجتماعی در مدت جنگ بیشتر نباشد، ولی ممکن است آنها همچنین مراحل موقت یا فرصت طلبانه را پشت سر گذاشته و برمبنای ویژگیهایی که خارج از این تحلیل می‌باشد به گروههای جرم سازمان یافته سنتی تحوّل یابند.

جنگهای اجتماعی که در طول تحقق و ادامه آن کنترل‌های اجتماعی داخلی غالباً وجود ندارد و یا ضعیف می‌باشد و کنترل‌های بین‌المللی نیز موجود نمی‌باشد، نه تنها فرصتهایی را برای رشد گروههای جرم سازمان یافته و ظهور گروههای جدید ایجاد می‌کند بلکه همچنین فرصتهایی را برای گروههای سیاسی که در این درگیرها شرکت می‌کنند ایجاد می‌کند تا به سوی ارتکاب فعالیتهای مجرمانه سازمان یافته سرازیر شوند:

مفهوم سرازیر شدن (spill over) نسبت به وضعیتهایی اعمال می‌شود که در آن گروه سیاسی خاصی درگیر انجام جرم سازمان یافته شده و از آن به عنوان ابزاری برای فعالیتهای شبه‌نظامی یا سیاسی خود بهره ببرد. گاهگاهی چنین اعمالی نیز برای بهره‌مند شدن مالی رهبران این گروه انجام می‌گیرد. در چنین صورتی اینها واقعاً جرم سازمان یافته

هستند که از پوشش جنگ برای خود لباس مشروعیت می‌دوزند.

تغییر شکل و دگرگونی به یکی از سه طریق رخ می‌دهد. اول؛ هرگاه یک گروه شورشی به قدرت موردنظر خویش در نتیجه مساعی و کوششهای خود برسد و در وضعیت سوءاستفاده از قدرت قرار گرفته مرتکب اعمال فسادآمیز گردد و چنین کارهایی را تحت یک پوشش قانونی مرتکب شود. چنین عملی می‌تواند یا توسط کل گروه انجام گیرد که در چنین صورتی یک رژیم فاسد خواهد شد و یا از طرف تعداد کمی از افراد موجود در گروه انجام می‌شود که در این صورت از اعتباری که در ابتدا این گروه به سبب جنگها و مبارزات به دست آورده برای فعالیتهای فاسد بیشتر یا جرم سازمان یافته مسلم بهره‌برداری می‌کند. دوم؛ هنگامی که حرکتی شورشی نتواند به طور کلی به هدف خود که به دست آوردن قدرت بوده برسد و تمام یا بعضی از اعضای آن به مبارزات زیرزمینی کشیده شوند، متقابلاً به فعالیتهای جرم سازمان یافته مثل سرقت مسلحانه یا قاچاق مواد مخدر روی می‌آورند. چنین فعالیتهایی در حد وسیعی مبتنی بر فرصتهایی است که در آن منطقه موردنظر موجود می‌باشد. سوم؛ گروه شورشی چه در به دست آوردن اهداف قدرت طلبانه خویش موفق باشد یا نباشد، مبارزان چریک خود را که دیگر فرصتی برای اجتماعی شدن مجدد و به کارگرفته شدن منفعت‌زا ندارند، منصل و منحل می‌کند، در چنین صورتی چریکهای فوق‌الذکر ممکن است مهارتهای نظامی خویش را جهت استفاده و تشکیل یک گروه جرم سازمان یافته به کار بندند. کمیسیون کارشناسان که پس از قطعنامه ۷۸۰ شورای امنیت ۱۹۹۲ جهت بررسی تجاوزات به حقوق انسانی بین‌الملل در یوگسلاوی سابق تشکیل شد در ضمیمه شماره ۱ گزارش نهایی خویش ۸۹ نیروی شبه‌نظامی را معرفی کرد که بدترین جرمهای ممکن را مرتکب شده‌اند و نشان داد که چگونه بعضی از این گروهها، استراتژیهای تاکتیکیهای جرم سازمان یافته را برای منافع خصوصی به کار برده‌اند. (۵۲)

فرضیه‌های متعددی دربارهٔ رابطهٔ بین گروههای درگیر جرم سازمان یافته و گروههای

درگیر تجاوزات تروریستی خصوصاً در شرایط درگیریهای داخلی وجود دارد. (۵۳) یک نظر معتقد است که همگون بودن این استراتژیها و تاکتیکها این نتیجه را به دست می‌دهد که آنها برای همدیگر به یک اندازه مفید تلقی می‌شوند. نظر دیگر این است که بین آنها رابطه‌ای وجود دارد که منجر به تداخلها و همپوشیها گردیده و آنها را به یک اندازه مفید تلقی می‌کند. سرانجام تز دگرگونی تز دیگری است که براساس آن یک گروه به گروه دیگر تغییر ماهیت می‌یابد.

در حالی که تمام این فرضیه‌ها در حد خود شایسته هستند، این مفهوم که یکسان بودن و برابری در کارآمدها ماهیت و نوع سازمان را تغییر می‌دهد متقاعد کننده نمی‌باشد. آنچه که بیش از نقشه‌ها و اعمال استراتژیک و تاکتیکی آنان را وادار به مبارزه و جنگیدن می‌کند، اهداف آنان می‌باشد.

آسیب‌پذیری جوامع در حال توسعه و دموکراسیهای نوظهور

کشورهای در حال توسعه و دموکراسیهای نوظهور آماج گروههای مجرمانه سازمان یافته‌ای هستند که در داخل و خارج مرزهای ملی به فعالیت مشغولند. به سبب آسیب‌پذیری این جوامع، با توجه به این واقعیت که مؤسسات آنها یا جوان هستند و یا در حال تأسیس، آنها فرصتهای بیشتری را در خدمت تاکتیکهای متجاوزانه گروههای جرم سازمان یافته قرار می‌دهند. غالباً سیستمهای عدالت کیفری کشورهای در حال توسعه و کشورهای با اقتصاد در حال گذار حریف فعالیتهای مجرمانه این گروهها نمی‌شوند.

دولتهای در حال انتقال، چه انتقال سیاسی باشد یا اقتصادی و یا هر دو، آسیب‌پذیری یکسان دارند. جرم سازمان یافته تمایل به رشد و شکوفایی در بحبوه شرایطی دارد که تقریباً همواره با انتقال به سوی دموکراسی و بازار آزاد همراه است. (۵۴) در کل ویژگی انتقالها ممکن است به وسیله یک یا چند تا از عوامل زیرین مشخص گردد: (۱) سقوط یا تسجدید بنای ساختار دولت (۲) دگرگونیهای عمده در اصول زیربنایی مدیریتهای

اقتصادی (۳) تعریف مجدد اصول و ارزشهایی که جامعه براساس آن اداره می‌شود و (۴) جهت‌گیری مجدد روابط با جهان خارج.^(۵۵)

بعد از سقوط یک نظام اجتماعی یا سیاسی و قبل از آن در طول مدت تجدیدبنای ساختارهای یک دولت، مؤسسات عمومی قادر به تحمیل همان درجه کنترل اجتماعی که توسط رژیم سابق به دست آمده، نیستند. در طول دوره انتقالی، گروههای جرم سازمان یافته فرصتهای بیشتری برای انجام فعالیتهای خود با کنترل دولتی کمتر یا غیرموثر را دارا هستند. همزمان عوامل متعدد اقتصادی در حال گذر، رشد جرم سازمان یافته را تشویق می‌کنند. این عوامل عبارتند از: کاهش تولید، تورم یا تورم بیش از حد، رشد بیکاری، بی‌ثباتی و بی‌اعتمادی به اقتصاد جدید و نبود جایگزینهای اقتصادی مشروع، خصوصاً در دوره پس از سقوط سیستم قبلی و در دوره قبل از اجرای مؤثر سیستم جدید. نقطه نظرهای اجتماعی و فرهنگی، ضوابط و معیارها و عرفهای مقبول سنتی و اجتماعی و خصوصاً آداب و رسوم نوعاً در دولت انتقالی کم‌اثر می‌شود. در نتیجه ارتباطات وحدت‌آفرین و کنترل اجتماعی جامعه در جلوگیری از تأثیر عملیات ناشی از جرم سازمان یافته بی‌اثر می‌گردند.

در مرحله گذار، در سایه فضای باز جدید که نشان می‌دهد دولت انتقالی تمایل به این دارد که بخشی از اقتصاد جهانی قرار گیرد، انزوای سابق از بین می‌رود. گشایش جدید جهت تشویق تجارت و سرمایه‌گذاری خارجی، اعمال شده و یک امر اساسی برای رشد و توسعه اقتصادی به شمار می‌رود. مشکل این است که وقتی مرزها باز می‌شود، کنترل کسانی که داخل می‌شوند و اینکه اینها که هستند و چه هستند و تمیز دادن بین عملیات تجاری مشروع و غیرمشروع بسیار مشکلتر می‌گردد. در نتیجه دولتهای در حال انتقال در مقابل جرم سازمان یافته نفوذپذیرتر هستند.

امتیازهایی که چنین گروههایی در شرایط انتقالی از آن بهره می‌گیرند مبتنی بر دو مؤلفه می‌باشد: مبالغ قابل توجه پولی که در اختیار آنها است و توانایی آنها برای کنار

گذاشتن و حذف رقبا از طریق تهدید و خشونت. سرمایه انبوه این گروهها به آنها اجازه می‌دهد که بخشهای مربوط به اقتصاد خصوصی را با قیمتهای پایین خریداری نمایند و کنترلی هم برای ارزیابی و بررسی منابع این سرمایه‌ها وجود نداشته باشد.

بنابراین گروههای جرم سازمان یافته خود را مالکان جدید چیزهایی می‌دانند که قبلاً متعلق به اقتصاد بخش دولتی بوده‌اند و از این طریق آنها کنترل خویش بر اقتصاد ملی را گسترش می‌دهند. از طریق نفوذ اقتصادی، آنها می‌توانند پروژه‌های سیاسی را کنترل کرده و خود را از مسؤلیت کیفری محفوظ نگاهدارند. گرچه آنها با فعالیتهای اقتصادی قانونی ظاهر شده و اعتبار کسب می‌کنند، در عین حال کارگزاران چنین گروههایی همواره از طریق زیردستان پنهان خود به خشونت پناه می‌برند، مرتکب فساد اداری نسبت به مأموران بخش دولتی و خصوصی می‌شوند و سرانجام از موقعیت سلطه اقتصادی خویش جهت رسیدن به اهداف مجرمانه خویش بهره می‌گیرند.

در ابتدا ذکر این نکته لازم بود که ظهور دموکراسیها و دولتهای در حال انتقال از یک مشکل ذاتی رنج می‌برد که عبارت از این است که رژیمهای قدیمی غالباً فاسد بوده‌اند و به عنوان محل تکوین گروههای جرم سازمان یافته عمل کرده‌اند و این گروهها در رژیم جدید به فعالیت مجرمانه می‌پردازند.

تأثیرات جرم سازمان یافته در جامعه خصوصاً برای ثبات کشورهای در حال توسعه و دولت در حال انتقال زاینبخش می‌باشد. جرم سازمان یافته، مؤسسات را ضعیف کرده، موجب می‌شود آنها نتوانند از عهده مطالبات اجتماعی، قومی، فرهنگی و اقتصادی که معمولاً دموکراسیهای جدید و کشورهای در حال توسعه را تحت تأثیر قرار می‌دهد برآیند، همان‌گونه که از زمان پایان جنگ سرد مشاهده گردید.

پیمان استراتژیک

در ابتدا باید گفت که تمایز شبکه‌های گروههای جرم سازمان یافته در شرایط معین

ملی و حتی فراملی و همین‌طور پیمانهای استراتژیک که اساساً فراملی هستند مهم می‌باشد.^(۵۷) بزرگترین تهدید جرم سازمان یافته فراملی علیه جامعه بین‌المللی در توان و قدرت این جرم جهت پیمان استراتژیک می‌باشد. چنین پیمانی می‌تواند میان قاره‌ها و بدون محدودیتی نسبت به اینکه همکار احتمالی، چه کسی خواهد بود صورت گیرد. بنابراین چنین پیمانهایی می‌تواند با گروههای مشابه یا نمایندگان حکومت‌های شرور یا حتی با نمایندگان حکمرانها یا سازمان تجاری مشروع منعقد گردد. پیمان استراتژیک همچنین با گروههای تروریستی یا گروههای شورشی در درگیریهای با یک ویژگی غیربین‌المللی و جنگهای کاملاً داخلی منعقد می‌گردد.^(۵۸)

گزارشهایی دربارهٔ اتحادهای استراتژیک بین گروههای مافیایی روسی و برخی از گروههای قاچاق مواد مخدر کلمبیا تهیه شده است. گروههای مافیای روسیه که اعضای آن را، اعضای ناراضی KGB سابق، پرسنل نظامی و پلیس تشکیل می‌دهند، مهارتها و فن‌آوری تسلیحاتی و تکنولوژیک را عرضه کرده‌اند. یک گزارش آمریکایی روشن می‌کند که در تابستان ۱۹۹۷ براساس این پیمان، سه کشتی روسی که محموله‌های تسلیحاتی (تفنگهای تهاجمی AK-47 و نارنجکهای موشکی پرتاب شونده (rocket-propelled grenak)) به بندر کلمبیایی Turbo برده شده و در مقابل مافیای روسیه کوکائین کلمبیا را دریافت کرده است.^(۵۹)

با سلاحهای پیچیده و تکنولوژی پیشرفته، گروههای جرم سازمان یافته می‌توانند در اکثر کشورها به راحتی قدرتمندتر از مراکز اجرای قانون ظاهر شوند و در مواردی حتی می‌توانند رقیبی برای بسیاری از نیروهای نظامی و ارتش گردند. اگر چنین پیمانهایی به وسیله گروههای تروریست به وجود آید امنیت ملی و جامعه بین‌الملل مورد تهدیدهای بسیار شدیدی قرار خواهد گرفت.^(۶۰)

بدون مبالغه‌ای در تهدید ناشی از پیمانهای استراتژیک، شکی نیست که نتایج این اتحاد (پیمان) تقریباً در تمامی کشورهای جهان خارج از توان و دسترسی مراکز معمولی

اجرای قانونی می‌باشد. ولی عجیب اینجاست که توجه کمی از سوی اکثر حکومتها نسبت به این تهدید عظیم و قدرت شوم صورت می‌گیرد. در واقع چنین پیمانها و اتحادهایی می‌توانند سلاحهای هسته‌ای و مواد هسته‌ای^(۶۱) و همین‌طور سلاحهای شیمیایی و بیولوژیک^(۶۲) را که در واقع یک تهدید جهانی جدی است به صورت قاچاق معامله نمایند. در عین حال هیچ شاهد عینی و تجربی وجود ندارد که براساس اسناد و مدارک تحقّق جرم سازمان یافته فراملی را در زمینه این موارد در تاریخ خاصی اثبات نماید.

نتیجه‌گیری

شکی نیست که گروههای جرم سازمان یافته چه منحصرأ در محدوده یک مملکت مشغول فعالیت باشند یا بیش از یک مملکت و چه در فعالیتهای داخلی فعال باشند یا به فعالیتهای بین‌المللی هم بپردازند، انگیزه ارتکاب جرم در آنها منافع مادی و مالی است. درآمدهای آنان به نوبه خود ظرفیتهای سازمانی بزرگتری را خلق می‌کند، بازارها و سرمایه‌ها را توسعه می‌دهد، توان آنان را برای کسب قدرت و تأثیرگذاری از طریق فاسد کردن کارمندان بخش عمومی (دولتی)، کارکنان بخش خصوصی و مردم عادی که می‌توانند برای گروه مجرمانه و فعالیتهای آن مفید باشند، بالا می‌برد. همچنین این گروهها می‌توانند در بخشهای خاصی از اقتصاد یا در تمام بخشهای اقتصادی نفوذ داشته باشند. به علاوه جرم سازمان یافته به وسیله وادار کردن مؤسسات و تصمیم‌گیران سیاسی به تصویب کردن اهداف آنان قدرت خود را بر ابزار کنترل اجتماعی مبتنی می‌کنند. آنان از طریق ارباب، خشونت و فساد اداری به این نتایج می‌رسند.

در سطح فراملی، این گروهها از جهانی شدن اقتصاد جهان و سیستمهای مالی و دیگر فرصتهایی که به وسیله یک جهان در حال توسعه با ارتباطات بین‌المللی و بدون مرز به وجود آمده‌اند، بهره‌برداری می‌کنند. در سطوح داخلی، عوامل متعددی نیز فرصتهایی

را ایجاد می‌کنند که به گروه‌های جرم سازمان یافته اجازه می‌دهد تا وارد فعالیت در زمینه‌های جدید گردند، منافع خود را افزایش دهند، کارمندان بخش دولتی را فاسد کنند، تجارتهای قانونی را به دست آورند و سرانجام بر سیستمهای اجتماعی و سیاسی تأثیر بگذارند.

نتایج منفی چنین وضعیتی بسیار است. این نتایج عبارتند از:

- متزلزل کردن سیستمهای اجتماعی از طریق فساد اداری
- نفوذ در ساختار جامعه برای افزایش سطوح تقاضا برای چنین فعالیتهای مجرمانه‌ای به وسیله پرستیژ دادن، زیبا جلوه دادن و اهمیت دادن و تحسین نمودن بعضی از مظاهر آن برای به دست آوردن موافقت در مراحل بعدی.
- جلوگیری از سیستم عدالت کیفری از طریق فساد اداری و تأثیرگذاری در کارمندان سطح پایین و قراردادن افراد فاسد و مجرمان، خارج از دسترس قانون
- ایجاد تزلزل در اقتصاد و ایجاد وابستگیهای اقتصادی که تأثیرات فلج‌کننده‌ای بر رشد اقتصادی دارد.

- تضعیف یا کنترل حکومت از طریق افساد پروسه‌های سیاسی و دموکراتیک
- ایجاد اتحادیه و پیمانهای استراتژیک فراملی که امنیت ملی و نظم جهانی را تهدید می‌کند.

● تأثیرات مضاعف این نتایج و نتایج منفی دیگر که ناشی از فعالیتهای جرم سازمان یافته ملی و فراملی می‌باشد، نیز موجب تأثیرات منفی فراوان اصلی و فرعی بر جامعه می‌گردد.

سیستمهای عدالت کیفری اکثر کشورهای جهان اساساً قادر به کنترل فعالیتهای جرم سازمان یافته داخلی و خصوصاً جرم سازمان یافته فراملی نیستند.

تنها پاسخ قانونی بین‌المللی معاصر، همکاری بین حکومتی در موضوعات کیفری است که شامل مواردی است که ممکن است در صورت جمع بودن بقیه شرایط، نتایج

مناسبتی به دست دهد.^(۶۳) این موارد عبارتند از استرداد، همکاری قانونی طرفینی، انتقال دادرسیهای کیفری، انتقال زندانیان، پذیرش قضاوتهای کیفری خارجی و توقیف و مصادره اموالی که به طور غیرقانونی تحصیل شده‌اند. ولی این موارد تابع بسیاری از تنایج و استثنائاتی است که تأثیرگذاری آنها را ضعیف می‌کنند.^(۶۴) اکثر دولتها حتی قانونی برای تأثیرگذاری بر این قیود ندارند، یا اگر دارند کافی نمی‌باشد. بعلاوه، تنها دولتهای کمی قانون داخلی جامعی دارند که به آنان اجازه می‌دهد که این موارد ششگانه را در یک شیوه هماهنگ و یکپارچه استفاده کنند. سرانجام مشکلات بوروکراتیک، کمبود متخصصان دوره‌دیده (باتجربه) و کمبود منافع نیز موجب می‌شود که همکاری بین‌المللی در موضوعات کیفری و خصوصاً در ارتباط با جرم سازمان‌یافته فراملی ضعیف و غیرمؤثر باشد.

بدون تردید، مزبورترین راه مبارزه با جرم سازمان یافته و جرم سازمان یافته فراملی این است که آنان از منابع و درآمدهای خود محروم بمانند. شگفت اینکه هنوز کنترل تطهیر پول و استفاده از سرمایه‌های تحصیل شده غیرقانونی یکی از مواردی است که کمترین توسعه را در همکاری بین دولتی در موضوعات کیفری در مجموعه حکومتها دارا است.^(۶۵)

دلیل این مطلب شاید این باشد که سیستم مالی جهان مزاحمت گسترده مراکز قانون را نسبت به سرمایه‌های کسب شده غیرقانونی نمی‌خواهد. کانالهای مالی مرتبط به هم در جهان نسبت به تمامی پولها این‌گونه هستند و تقریباً نمی‌توان روشی را برای مشخص نمودن این پولها و مقصد نهایی آنها پیدا کرد که در آن سیستم این روش مزاحمت گسترده و فراوان نداشته باشد.

اجازه استفاده از چنین روشهایی در سیستم مالی جهان معاملات مالی عمومی و خصوصی را به نمایش خواهد گذاشت که در پی مخفی بودن می‌باشد و این مخفی بودن همان چیزی است که استفاده کنندگان از پولهای نامشروع به دنبال آن هستند. این مطلب

تنها یک روش را اصولاً برای کنترل تطهیر پول باقی می‌گذارد و آن از نقطه ورود پول به سیستم مالی می‌باشد. تجربه نسبت به این روش نشان داده است که این مطلب خیلی مؤثر نیست گرچه مصادره‌های قابل توجهی در طول سالهای گذشته افزایش داشته است. (۶۶)

گروههای جرم سازمان یافته در تعداد، اندازه، تأثیرگذاری، کسره فعالیتها و دسترسی به بخشهای قانونی جوامع ملی، چه جوامع در حال توسعه و چه جوامع توسعه یافته در حال افزایش هستند. جرم سازمان یافته و خصوصاً جرم سازمان یافته فراملی جزو بزرگترین خطرها و چالشهایی بوده است که از پایان رویارویی میان کشورهای بلوک غرب و شرق با جهان روبه‌رو است.

هنوز، تا حدود زیادی سیستمهای حقوقی داخلی و سازمانهای بین‌المللی در مواجهه با این پدیده‌ها و ابعاد تکاملی جدید آنها خصوصاً اتحادهای استراتژیک جرم سازمان یافته فراملی اساساً ناتوان هستند.

اگر جوامع داخلی و جامعه بین‌الملل واکنشهای موثری به خطرهای جرم سازمان یافته فراملی نشان دهند، در چنین صورتی نگرشهای جدیدی باید ایجاد گردد. در واقع تهدیدهای جدید نیاز به تلقی مهارتها و ظرفیتهای عملی مؤثر دارد. همه اینها نیاز به این دارد که به وسیله سیاستهای چندجانبه، دوجانبه و ملی جامع، خلاق و قابل اجرای مناسبی به اجرا گذارده شوند. استراتژیهای اجرایی که به دنبال سیاستها مطرح می‌شود باید ماهیت و واقعیت چالش را مورد توجه قرار دهد.

همزمان، یک فرهنگ جدید قانونی بودن باید به طور فعال بر یک مبنای جهانی ایجاد شود، همان‌گونه که حقوق بشر بر یک مبنای جهانی ایجاد شده است، چنین فرهنگی مبتنی بر طرد بی‌قانونی، خشونت و فساد اداری به عنوان مشخصه‌های پذیرفته شده جوامع خواهد بود. چه از طریق جلوگیری، کنترل و یا از طریق تعلیم و تربیت، نگرش جدی برای مبارزه با جرم سازمان یافته و خصوصاً جرم سازمان یافته فراملی، باید از یک

منظر جهانی با تمایل ویژه به اجراهای ملی این نگرش طراحی گردد. بنابر این، اهمیت آماده‌سازی کنوانسیون جدید بین‌المللی علیه جرم سازمان یافته در حال حاضر به وسیله کمیسیون مبارزه با جرم و عدالت کیفری سازمان ملل روشن می‌شود.^(۶۷)

منابع و مأخذ

(پاورقیهای مربوط به پیشگفتار کتاب organized crime تالیف بسیونی)

1- Sec e.g. problems and Dangers posed by Organized Transnational Crime in the Various Regions of the world, U.N. world Ministerial Conference Transnational Crime, Agenda Item4, V.N.DOC. E./Conf. 8812 (1994)

۲- الگوهای عمده گروههای جرم سازمان یافته فراملی عبارتند از: مافیای سیسیل (Sicilian Mafia) و شاخه تاریخی آن در ایالات متحده، کوسانوسترا (Cosa Nostra)؛ گروه ژاپنی یا کوزا (Yakuza)؛ کارتل‌های موادمخدر کلمبیا به نامهای مدلین (Medellin) و کالی (Cali)؛ ولردهای موادمخدر مثلث طلایی برمه، تایلند و لائوس

3- See Transnational organized Crime I(1995); LEONID I.FITUNI, CIS: Organized Crime and its International Activities (1993); Frank Pearce and Michael Woodiwiss, Global Crime Connections: DYNAMICS and Control (1992); HOWARD ABADINSKY, Organized Crime (1981)

4- Sec M.Cherif Bassiouni, Effective National and International Action Against Organized Grime and Terrorist Activities, 4 Emory INPL LREVIEW. 9-42 (1990)

5- For an early description, see G.O.W.Mueller, Mens Red and the Corporation: A Study of the Model Penal Gode Position on Gorporate

Criminal Liability, V.PITT.L. REV. 19:21-50, 1957.

6- E.U.DOC. 12247/1/94 Rev.1.

۷- پیش‌نویس کنوانسیون سازمان ملل متحد علیه جرم سازمان یافته در صدد ایجاد یک تعریف عمومی است که به وسیله تعدادی از کنوانسیون‌هایی که فعالیت‌های خاصی را جرم می‌انگارند، دنبال می‌شود.

بر اساس هدف کنوانسیون، جرم سازمان یافته به معنای فعالیت‌های گروهی متشکل از سه نفر یا بیشتر با ارتباطات سلسله‌مراتبی یا روابط شخصی است که رهبران آنها را قادر می‌سازد تا منافی را به دست آورند یا مناطق یا بازارهایی را کنترل نمایند و در بازار قانونی بویژه از طریق زیر نفوذ کنند:

۱. قاچاق مواد مخدر یا داروهای روانگردان و تطهیر پول به گونه‌ای که در کنوانسیون ۹۹۸ سازمان ملل علیه قاچاق مواد مخدر و داروهای روانگردان تعریف گردید.

۲. قاچاق انسانها که در کنوانسیون مبارزه با قاچاق انسانها و بهره‌گیری از فواحش ۲ دسامبر ۱۹۴۹ تعریف شد.

۳. جعل پول رایج که در کنوانسیون سازمان آموزشی، علمی و فرهنگی سازمان ملل در مورد ممنوعیت و جلوگیری از ورود، خروج و انتقال مالکیت اشیای فرهنگی ۱۴ نوامبر ۱۹۷۰ و کنوانسیون موسسه بین‌المللی یکسان‌سازی حقوق مدنی در مورد اشیای فرهنگی مسروقه یا صادره ۲۴ ژوئن ۱۹۹۵ تعریف شده است.

۵. سرقت مواد هسته‌ای، سوءاستفاده یا تهدید به سوءاستفاده از آن برای صدمه به مردم که در کنوانسیون حمایت (حفظ) فیزیکی مواد هسته‌ای سوم مارس ۱۹۸۰ تعریف شده است.

۶. اعمال تروریستی

۷. قاچاق یا سرقت سلاح و مواد یا فن‌آوری انفجاری

۸. قاچاق یا سرعت وسایل نقلیه

۹. فساد اداری کارمندان دولتی

۸- بعضی از نویسندگان معتقدند که سازمانهای مجرمانه، به طور داخلی و بین‌المللی تأسیس می‌گردند همانند شرکت‌های عمده، با یک شعبه مشابه کاری، که به دنبال سودآوری مناسب می‌باشد که عبارت است از ازدیاد سود و کاهش بیشتر ریسک بنابراین، مثلاً، کارتل‌های مواد مخدر دارای شعبه‌هایی برای تحصیل، تولید، حمل و نقل، عمده‌فروشی و خرده‌فروشی و معاملات مواد مخدر به همان طریق شرکت‌های بین‌المللی هستند.

9- Franco Ferracuti and Francesco Bruno, *La Criminalita Organizzata nella Prospettiva Criminologica*, in FRANCO FERACUTI, *Trattato di Criminologia, Medicina Criminologica e psichiatria Forense* (1987)

10- Tim Shawcross, *The War against the Mafia* (1994); and Giovanni Falcone, *Men of Honour: The Truth about the Mafia* (1993), *La Mafia oggi* (Gianni Tinobra ed., 1988)

۱۱- این گروه‌ها را می‌توان برای نمونه در مافیای روسیه دید که پایه‌های عملیاتی فوق را در اتحاد جماهیر شوروی سابق، اروپای شرقی و مرکزی در آمریکا دارد؛ گزارش شده که مافیای روسیه به قاچاق مواد هسته‌ای نیز اشتغال دارد. مراجعه کنید به:

Stephen Handelman, *The Russian Mafiya*, FOREIGN AFFAIRS, Mar-APr. 1994, at 83.

12- See. F.A.J. IANNI, *BLACK MAFIA: Ethnic Secession in organized crime* (1947).

13- See e.g; *Globul Crime Connections* (Frank pearce and Michael Woodiwisseds, (1993); *The Politics and Economics of Organized Crime* (Herbert E. Alexander ed. 1985)

۱۴- در بعضی از کشورها: گانگسترهای خیابان و گانگسترهای جوان دارای بعضی

از ویژگیهای جرم سازمان یافته که در بالا ذکرشان رفت، می باشند و به موقع، بعضی از همین گروهها، کاملاً آماده جرم سازمان یافته می شود. مراجعه کنید به Ianni مذکور در پاورقی شماره ۱۲.

۱۵- تحقیقات معاصر پدیده شبکه های میان انواع مختلف را مودر شناسایی قرار داده اند. این شبکه ها می توانند با گروههای مشابه، با اشخاص یا گروههای دیگری که درگیر فعالیتهای مجرمانه هستند و با دیگران در بازار مشروع که می توانند کالاها و خدمات و مساعدتهای دیگر را تأمین کنند، همراه باشند. ولی آنچه که برای اهداف پیشگیری، کنترل و سرکوبی مهم به نظر می رسد، تمایز بین سازمانهایی که صرفاً در محدوده ملی کار می کنند و سازمانهایی که بر یک مبنای بین المللی کار می کنند می باشد.

۱۶- برای مثال تقاضای فزاینده برای کوکائین و فشار بر کارتل های مدلین Medellin و کالی Cali موجب توسعه بسیاری از گروههای سازمان یافته کوچکتر در آمریکای جنوبی و گروههایی که به عنوان کارتل با پایگاهها و فعالیتهای جهانی کار می کنند شده است.

کارتلها ممکن است تمامی محصولات کوکا را که از کشورهای مصرف کننده می رسد خریداری نمایند، مؤسسات مجرمانه بسیار قدیمی تر در منطقه آسیا قرار دارند که بعضی از آنان از جوامع سرری که برای اهداف سیاسی در دهه های گذشته تأسیس شده بودند، ظاهر شده اند. دیگر سازمانها از ساختارهای نظامی یا شبه نظامی پدید آمده اند و این مدلها را حفظ کرده اند در حالی که در تولید غیرقانونی یا قاچاق تریاک یا هرویین محدود شده اند. برای یک مطالعه آغازین مراجعه کنید به:

ANNELISE ANDERSON, The business of Organized Crime(1979)

۱۷- مافیای سیسیل، کامورای نشوپولیت (Neoplitan)، ن در نگتای کالبری the the Americom Cosa Nostra، کوسانوسترای آمریکای Calabriem N'Drang heta یک شعبه مافیای سیسیل - در میان سازمانهای تشکیلاتی هستند که تمایل دارند تشکیلات سنتی خویش را حفظ کنند گرچه آنها به روشهای جدید انجام اقدامات

مجرمانه خویش وفق پیدا می‌کنند. رجوع کنید به پاورقی شماره ۸ بالا. همچنین رجوع کنید به:

Ko-LIN CHIN, Extortion, Enterprise and Ethnicity (1990)

۱۸- گاهی این گروهها الگوهای شبیه به سرمایه‌گذارهای تجاری قانونی را که در بازارهای قانونی عمل می‌کنند پیروی می‌نمایند. از این جنبه آنها پیچیدگی سازمانی بزرگتری را که ویژگی جوامع توسعه یافته مدرن می‌باشد منعکس می‌نمایند، این موردی است در رابطه با اقدامات مجرمانه پیچیده‌تر که به امر کالاها و خدمات غیرقانونی می‌پردازد، به فعالیتهای غارتگرانه مشغول است، موقعیتهای انحصاری را در ارتباط با محصولات یا بازارهای خاصی به دست می‌آورد، خشونت را علیه رقیبان به کار برده، و بخشهای خاصی از ادارات عمومی را تهدید کرده، مشغول اخاذی و فساد اداری (ارتشاء) شده و روند عدالت کیفری را مختل می‌سازند.

۱۹- مفهوم «جرم فراملی» -که اصطلاحی جرم‌شناسانه است تا حقوقی- به وسیله دبیر اجرایی پنجمین کنگره ملل متحد درباره پیشگری از جرم و رفتار با مجرمان، ژنو، ۱۹۷۵، پروفیسور گ.ا. و. مولر -G.O.W Muller- ابداع گردید و از آن زمان مورد پذیرش عموم قرار گرفت. رجوع کنید به گزارش پنجمین کنگره ملل متحد A/CONF/87/21 دبیرکل در گزارش Add.1.1995 A/CONF/69/15، هفده شکل مجزا از جرم فراملی را شناسایی نمود. همچنین ر.ک. پاورقی شماره ۲۸ آینده، همان‌گونه که این پاورقی تعیین می‌سازد، تقریباً تمامی اشکال جرم فراملی سازمان یافته هستند ولی همان‌گونه که در آینده خواهد آمد، تروریزم امری جدا است.

۲۰- علی‌رغم تفاوت‌های میان متخصصان نسبت به ویژگیها و اهمیتی که به آنها نسبت داده می‌شود، اتفاق نظر میان آنان در این است که چنین گروههایی یک خطر بزرگتری را نسبت به شکلهای دیگری جرم برای جامعه ایجاد می‌کنند. همان‌گونه که یک نشریه بیان می‌دارد: «تعریفهای قانونی و بین‌المللی» جرم سازمان یافته تمایل به تقارب و همگرایی دارند، بنابراین، این اصطلاح روشی از ارتکاب اعمال مجرمانه را مشخص می‌کند که از

اشکال دیگر رفتار مجرمانه متمایز است. خصوصیات برجسته آن عبارتند از خشونت، فساد اداری، فعالیت مجرمانه مستمر و اولویت و حق تقدم گروه بر هر عضو گروههای مجرمانه سازمان یافته به وسیله استمرار آنها در طول زمان بدون توجه به مرگ و میر اعضای آن توصیف می شوند. آنان وابسته به شرکت مستمر و مداوم اشخاص تنها و مجرد نمی باشند.

Organized Crime Around the World 9 (Sabrina Adamoli et la eds. 1998)

۲۱- رک. پاورقی شماره های ۲، ۳ و ۴

۲۲- ولی آنچه که برای هدف پیشگیری، کنترل و سرکوب مهم است تمایز بین شبکه ها و سازمانها و بین آن سازمانهایی است که صرفاً در محدوده ملی کار می کنند و آنهایی که بر یک اساس فراملی به کار مشغولند. رک. پاورقی شماره ۱۲ تا ۱۵.

۲۳- کنفرانس وزیران جهان پیرامون جرم سازمان یافته فراملی (ناپل، ایتالیا، ۲۱-۲۳ نوامبر ۱۹۹۴)، اعلامیه سیاسی ناپل و طرح اقدام جهانی.

G.a.Red.159.U.N.GAOR 49 th Sess, U.N.DOC. A/49/748 (1999).

۲۴- همان، بند ۲۵

۲۵- همان، بند ۲۵ الی ۳۳

۲۶- رک.

26-See. M. Cherif Bassiouni and David Gualtieri, *International and National Responses the Globalization of Money Laundering*, in *Responding to Money Lowndering: International Perspectives* (Ernesto V.Savona ed. 1997); Jeffrey Robinson, *The Lowndrymen:Inside Money Lowndering, The World's Third Largest Business* (1996).

27- Id. Bassioni and Gualtieri, at 140-141

۲۸- A/CONF/69/151dd.(1995)، این فعالیتها شامل ۱۷ محدوده می باشند که

فعالیت هجدهمی هم به آنها افزوده شده است. اینها عبارتند از: تطهیر پول، عملیات تروریستی، سرقت اشیای فرهنگی و هنری، قاچاق سلاح، هواپیماربابی، دزدی دریایی، ماشین‌ربایی، کلاهبرداری از بیمه، جرم کامپیوتری، جرم محیط‌زیست، قاچاق انسانها، تجارت اعضای بدن انسان، قاچاق مواد مخدر، ورشکستگی به تقصیر، نفوذ در تجارت قانونی، فساد اداری و ارتشاء مأموران دولتی - که در قانون داخلی مشخص شده است - و کارمندان یک هیأت و نمایندگان انتخابی - که در قانون داخلی مشخص شده است - و دیگر جرمهای ارتكابی توسط گروههای جرم سازمان یافته. آنچه که در گزارش تشریح شده است به طور روشن به موارد فعالیتها اشاره دارد. ولی این مطلب الزاماً یک سازمان را توصیف نمی‌کند. پروفیسور ج.ا.و. مولر (G.O.M Muller) دربارهٔ این گزارش در نوشتاری با عنوان Transnational Crime: How it effects us- How to Control it به تفصیل سخن گفت. مراجعه شود به:

G.O.M. Muller, Transnational Organized Crime: An Experience in Uncertainties, in Uncertainties-An International Journal (1998).

29- See. Liuse I. Shelly, Transnational Organized Crime: An Imminent Threat to the Nation-state? 48 Columbia Journal of International Affairs 463 (1995); Phil Williams, Transnational organized Crime and National and International Security: A Global Assessment, in, Society Under: Crime Violence and Illegal Weapons, TCP Series, (V. Samba, Vol.1, p.11-42 (1977).

۳۰- به پاورقی شماره ۲۶ رجوع کنید.

31- Drug money laundering, bands and foreign policy, United States Senate Foreign Relation Committee, Subcommittee on Narcotics, Terrorism and International operation (Feb.1990).

32- Money Laundering and the International Financial System,

Internationla Monetanry working Paper NO.55 (1996).

برای مثال تنها در ایالت متحده حدس زده می شود که روزانه ۳۳۰ میلیون دلار از وجوه مواد مخدر غیرقانونی به خارج کشور ارسال شده و سالانه صد تا ۱۱۰ میلیارد دلار به صورت الکترونیکی از یک شماره حساب بانکی به شماره دیگر جهت تطهیر پول کثیف منتقل می گردد.

۳۳- به سبب تقسیم سازمانهای مجرمانه بزرگ به شعبه های مختلف، ایجاد یک رابطه بین یک محموله توقیف شده مواد مخدر و رهبران ارتکاب آن بسیار مشکل است. پول غالباً تنها چیزی است که به رهبران منتهی می شود.

34- united Nations, Econmic and social, Ninth United Nations Congress on the prevention of Crime and the Theatment of offenders. Cairo. 29 April- 8 May 1998: Report of the Secretariat, V.N.DOC. A/CONF: 196/ 16/ Rev.1 (12 May 1995)

۳۵- همان، ص ۵ و ۶

۳۶- بویژه، فساد سیستمهای عدالت کیفری تهدیدی جدی را بر جوامع داخلی وارد و تحمیل می نماید. نقش قاطع اجرای قانون، فساد پلیس را بویژه مضر و مهلک می نماید. یک تضاد ذاتی در نادیده گرفتن وظایف پلیس در یک رفتار فاسد وجود دارد.

۳۷- همچنین نقش دادگستری با سیستم حقوقی، فساد قضات و تعقیب کنندگان (دادستانها و دادیاران) را یک جرم بویژه زشت می سازد چون این فساد موجب شکستن عالیترین اعتماد عمومی می گردد. فساد سیستم عدالت کیفری موجب صدمه مهلک به ساختار جامعه می گردد.

۳۸- روابط زیرزمینی و روی زمینی سیاست و تجارت تأثیر تباہ کننده ای بر حکومت و حاکم دارند. در واقع فساد سیستمیک یکی از راههایی است که سازمانهای مجرمانه از آن طریق ارتباط همزیستی گرایانه ای را با حکومتها برقرار می کنند که قدرت مشروع را به مخاطره می اندازد. رک:

prolo Bernasconi, About the Necessity of an International Conventing and Combating the Corrvption of public officials, Annivi-Fass.N.4/1993 (1994)

39- M.Cherif Bassiouni, Criminalita Drganizzata e Terrorismo: per una Strategia Di Interventi Efficaci, 24 L'Indice Penale 5 (1990); Combating Terrorism: The Paris Ministral Fact Sheet released at the Ministerial Meeting on Terrorism in paris, France, July 30, 1996, <[HTTP://www.state.gov/www/global/terrorism/fsachivement.html](http://www.state.gov/www/global/terrorism/fsachivement.html)>. See Supra note 4. Transparacy International (Berlin).

یک تحقیق خصوصی که در سالهای گذشته مطالعه جهانی را در میان تاجر و کارمندان انجام داده تا نرخ فساد بسیاری از کشورها را معین نماید و نتیجه این تحقیق به ترتیب ردیف فساد منتشر گردید. این تحقیق همچنین نوع و اندازه‌های فساد را مشخص کرده و گزارش می‌دهد.

40- M.Cherif Bassiouni, Interaduction: A Policy- Oriented Inquiry into the different forms and Manifestation of International Terrorism, in Legal Responses International Terrorism, v.s Procedvral Aspects at xxi (M. Cherif Bassiouni cd. 1988).

41- See Repotr of Ninth United Nations Congress on the Prevention of Crime and the Treatment of offenders, U.N.DOC. A/CONF. 169/16 (12 May 1995); Sec also Christopherrl.

Blakesly, Terrorism, Drvgs, International law and the Protection of Human Liberty (1991).

۴۲- از میان متخصصانی که این سؤالات را مطرح ساخته‌اند Roy Godson و متخصصان موجود در مرکز اطلاعات استراتژی ملی هستند که تعدادی از سمینارها را

برای آماده سازی بعضی از مقالات مشترک اداره کردند. از میان تألیفاتی که در مورد این مشکلات بحث می کنند، تألیفات زیرین هستند:

Roy Godson and William J Olson, Internatinal organized crime:

Emerging Therat to U.S.Sewrity (National Strategy Information Center 1993); national Strategy Infotmation center, Dangerous Links: Terrorism, Crime, Ethnic and Religiovs conflict Atrer the Cold war, A Report on the Grey Area Phenomcnon Research Seminar (washington, D.C.July 1992).

۴۳- در واقع، در حالی که گروههای جرم سازمان یافته به خشونت تروریستی متوسل می شوند، آنها چنین عملی را بدون داشتن ارتباطی قابل توجه. با گروههای تروریستی انجام می دهند. دلیل اصلی این است که گروههای جرم سازمان یافته توان خود را برای اعمال قدرت و کنترل جهت بالا بردن منافع به کار می گیرند. بنابراین، این هدف از هدف اولیه گروههای تروریستی که به دست آوردن قدرت می باشد، متفاوت است. بعضی از این گروههای تروریستی برای تأمین نیازهای خود نیاز به بودجه دارند. در نتیجه، آنها نیز ممکن است درگیر فعالیتهایی شوند که معمولاً توسط گروههای جرم سازمان یافته انجام می شود. ولی اینجا همانجایی است که تشابه بین دو نوع گروه به اتمام می رسد.

۴۴- استفاده فزاینده خشونت توسط تولیدکنندگان و قاچاقچیان موادمخدر علیه اقدامات کنترل مواد، همانند تجارت موادمخدر تأمین سلاح و بودجه تروریستها از طریق قاچاق موادمخدر یا سودهای نقدی آنان تهدیدهای جدی به نسبت امنیت و ثبات بنیادی ملل و رفاه مردم آن ایجاد می کند.

45- See. c.y.Christopher Blakesley, Terrorism, Drugs, Drugs, International law the Protection of Humon Liberty (1992).

۴۶- همچنین تشابه های دیگری بین جرم سازمان یافته و تروریزم وجود دارد.

اعضای سازمانهای تروریستی، همانند اعضای سازمانهای مجرمانه عموماً کارگزاران منطقی هستند. گروههای جرم سازمان یافته و تروریستی هر دو از خشونت استفاده می کنند و گاهی از تاکتیکهایی مشابه: آدم ربایی، قتل، اخاذی (چه به شکل اخذ پول یا مالیاتهای انقلابی) استفاده می کنند. پروندههای مافیای ایتالیایی و کارتلهای کلمبیایی نشان می دهد که چنین سازمانهای فراملی از حملات تروریستی علیه دولت و نمایندگان آن در اقدامی برای از هم گسیختن سرمایه گذاریها، برای بازداشتن اجرا یا ادامه سیاستهای شدید و قوی حکومت، برای هدف مأموران مؤثر اجرای قانون، برای وادار کردن قضات جهت آسانگیری نسبت به اعمال مجازاتها و برای ایجاد جوئی مناسبتر جهت فعالیتهای مجرمانه استفاده کرده اند. در هر موردی خشونت و تجاوز در جرم سازمان یافته متمرکز است، هنوز بعضی از فعالیتهای انجام شده توسط گروههای جرم سازمان یافته از فعالیتهای انجام شده توسط گروههای تروریست غیر قابل تمیز هستند.

47- See also M. Cherif Bassiouni, *Considerations on peace and Justice and the Imperative of Accountability for international crimes and Consistent and Widespread Violations of Fundamental Human Rights*, 594 *haw*.

48- M. Cherif Bassiouni, *organized Crime and New Wars, in Restructuring the Global Military Sector: New Wars* (Mary Kaldor and Basker Vashee eds, 1977)

49- Steven R. Kramer and Jason S. Abrams, *Accountability for Human Rights Atrocities in International law* (1997); Ben Kiernan, *Genocide and Democracy in Cambodia* (1993).

50- Gerard Prager, *the Rwanda Crisis: History of Genocide* (1995)

۵۱- در ارتباط با بوگسلاوی سابق و روندا، شورای امنیت در هر یک، که میسونی از کارشناسان را جهت تحقیقات بر سرود این جرمها و نیز دادگستری بین المللی برای تعقیب

مجرمان تأسیس نمود.

52- id

53- Phil Williams, Terrorism and organized crime; Convergence, Nexus or Transformations, unpubgished prper for the Swedish Ministry of Defence, January 1998.

۵۴- نیاز به سرمایه خارجی برای دادن زندگی جدید به اقتصاد و کمک به این کشورها برای ورود به اقتصاد جهانی رقابتی و طاقت فرسای امروز به طور مکرر تهدید طولانی مدت ایجاد شده به وسیله سرمایه گذاری منابع (درآمدهای) مجرمانه را مبهم گذارده است.

55- philwilliams, Drugs, Cninc and States in Transition: The Ruussian Federation, Unpublished P

paper prepared for UNDCP International Contercnce wite the Russiom Federatiem, Moscow 16-17 April 1997.

56- Id.

57- Phil Williams, Transational Crimonal organiztions; strategic Aliances, 18 WASH, GUART. 157 (1994).

58- For alegal distinction between types of coflicts, see M. Cherif Bassiouni, International Carimes; Joscogens and obligatio Erga Omnes, 594 Law and Contemporary Problems 1996 (appeared 1998).

59- See. Douglas Farah, Russiom Mobs Form Potent Alliances in Wist, Washington post Source, International Herald Tribune, Sep. 30, 1997, at 1 and 8 and supra note 11.

60- Phil Williams, Transnational Crominal organizationg and Internotional security, 36 Survival (1994); Betrand Gallet, La Guande

Criminalite organize Facteur de Destabization Mondiale? 20 Relations Internationaks et Strategiques, and Lovise Shelly, Supra note 29.

61- See Barry Kellmon and David Gualtieri, Barricading the Nuclear Window-A legine to Curtail Nvclear Smvggling, 3U.lh.L.Rev.667 (1996).

62- Brad Roberts, Terrorism with Chemical and Bidlogical weapons: Calibrating Rules and Responses (1997).

63- See M.Cherif Bassiouni, Policy Considerations on Inte-State Goperation in Criminal Matters, in Principles for a new Transnational Criminal law (Albin Eser and otto hagodny eds., 1992).

64- Sec e.g.M.Cherif Bassiouni, International Extradition in U.S.haw and Practice 3d cd.(1996)

65- Supra note 26.

۶۶- این توفیقا تنها بخشی از تطهیر پول است که از طریق سیستم مالی می‌گذرد.

رک. پاورقی شماره ۳۰

67- Adoption of the Report of the Commision an its Seventh Session, Report of the Chairman of the Working group on the impkmentation of the Naple Political Declaration and Global Action plam Agaidst organized Transnational Crime, E/CN.15 / 1998 /L . 1/ Add. 1,27 April/1998; Repart of the Asiam Regional Minister Workshop on otganized Transnationd Crime and Corrrption Held at Manila form 23 to 25 March 1998, E/CN.15/1998/6/dd.2,1 April 1998